

Nr 182

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen med förslag till ändringar i 1947 års allmänna tjänste- och familjepensionsreglementen m. m.; given Stockholms slott den 25 mars 1955.

Kungl. Maj:t vill härmed, under återopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över civilärenden för denna dag, föreslå riksdagen att dels godkänna härvid fogade förslag till

1) kungörelse om ändring i 1947 års allmänna tjänstepensionsreglemente den 30 juni 1947 (nr 416),

2) kungörelse om ändring i 1947 års allmänna familjepensionsreglemente den 30 juni 1947 (nr 417),

3) förordning om ändrad lydelse av 2 § 1, 2 och 6 mom. förordningen den 1 juni 1951 (nr 335) om ändrade bestämmelser rörande avgångsåldern för civila statstjänstemän, m. m.,

4) kungörelse om ändring i 1947 års tjänstepensionsreglemente för de högre kommunala skolorna den 30 juni 1947 (nr 418),

5) kungörelse om ändring i 1947 års familjepensionsreglemente för de högre kommunala skolorna den 30 juni 1947 (nr 419),

6) kungörelse om ändring i 1947 års tjänstepensionsreglemente för folkskolan den 30 juni 1947 (nr 420),

7) kungörelse om ändrad lydelse av 10 § och 14 § 1 mom. 1947 års familjepensionsreglemente för folkskolan den 30 juni 1947 (nr 421),

8) kungörelse om ändring i 1947 års tjänstepensionsreglemente för arbetare den 30 juni 1947 (nr 422) samt

9) kungörelse om ändrad lydelse av 13 § 1 mom. 1947 års familjepensionsreglemente för arbetare den 30 juni 1947 (nr 423),

dels ock bifalla de förslag i övrigt, om vilkas avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

GUSTAF ADOLF

Gunnar Lange

Propositionens huvudsakliga innehåll.

I förevarande proposition framlägges förslag till vissa generella ändringar i gällande tjänste- och familjepensionsreglementen. Sålunda förordas — förutom vissa redaktionella jämkningar — införandet av särskilda regler om sammanträffande pensionsförmåner jämväl i de fall, då förmån utgår på grund av sådan försäkring hos enskild försäkringsinrättning, för vilken avgifterna helt eller delvis gäldats av statsmedel.

Vidare föreslås i propositionen vissa ändringar i pensionsreglementena för de högre kommunala skolorna i anledning av att lärare vid dessa skolor numera kan antagas för avkortad tjänstgöring. Förslag framlägges även i fråga om pensionsreglering för lärarpersonal vid enhetsskolan och om ändrad pensionsklass för professorer vid handelshögskolan i Göteborg samt för vissa överläkare.

Slutligen förordas särskilda bestämmelser om beräkning av tjänstår i pensionshänseende för vissa statens arbetare.

F ö r s l a g

till

kungörelse om ändring i 1947 års allmänna tjänstepensionsreglemente
den 30 juni 1947 (nr 416)

Härigenom förordnas, *dels* att 6 § 1, 2 och 5 mom., 8 §, 22 § 3 mom. samt 27 § 1 mom. 1947 års allmänna tjänstepensionsreglemente den 30 juni 1947 skola erhålla ändrad lydelse på sätt nedan angives, *dels ock* att rubriken till 34 § 1 mom. reglementet¹ skall erhålla lydelsen: ”Sjöfartsstyrelsen samt lots- och fyrstaten”.

6 §.

1 mom. Ordinarie innehavare — — — offentligt uppdrag;

b) till följd av yrkesskada befinnes för framtiden oförmögen att på tillfredsställande sätt sköta sin tjänst; eller

c) oavbrutet under — — — sin tjänst.

2 mom. Annan ordinarie — — — pensionsåldern inträder;

b) till följd av yrkesskada befinnes för framtiden oförmögen att på tillfredsställande sätt sköta sin tjänst; eller

c) till följd — — — sin tjänst.

Finner i — — — till avgörande.

Vad i — — — tjänsteman gällande.

5 mom. Icke-ordinarie befattningshavare — — — två år;

b) till följd av yrkesskada befinnes för framtiden oförmögen att på tillfredsställande sätt sköta sin tjänst; eller

c) till följd — — — sin tjänst.

I fall — — — motsvarande tillämpning.

8 §.

Med *yrkesskada* förstås i detta reglemente sådan skada, som inträffat vid utövande av befattning eller uppdrag i statens tjänst eller av annan med tjänstepensionsrätt förenad befattning och på grund varav rätt till ersättning föreligger enligt lagen den 14 maj 1954 om yrkesskadeförsäkring eller lagen den 17 juni 1916 om försäkring för olycksfall i arbete, ävensom sådan i dylik befattning eller dylikt uppdrag ådragen yrkessjukdom, varom förmäles i lagen den 14 juni 1929 om försäkring för vissa yrkessjukdomar.

Vad i reglementet stadgas om yrkesskada skall äga tillämpning jämväl där tjänsteman på grund av befattning eller uppdrag, som i nästföregående stycke sägs, blivit utsatt för *våld* eller annan *misshandel*.

¹ Senaste lydelse av 34 § 1 mom., se 1953: 331.

22 §.

3 mom. Grundbeloppet för år räknat av förordnandepension motsvarar
 a) där tjänsten innehafts minst 12 år och sådant fall ej är för handen, som nedan under b) sägs, ävensom där avgången är föranledd av yrkes-skada, det för befattningen gällande begynnelse- respektive slutunderlaget (grundbelopp av *hel* pension);
 b) där tjänsteman — — — *avkortad* pension).
 I fråga — — — innehavda tjänsten.
 Där pensionsrätten — — — författningsrum avses.
 Vad i — — — denna paragraf.

27 §.

1 mom. Om den — — — dem minskas.
 Vad i nästföregående stycke stadgas rörande sammanträffande av tjänstepensioner skall äga motsvarande tillämpning med avseende å sammanträffande av tjänstepension och tjänstelivränta eller av flera tjänstelivräntor ävensom med avseende å sammanträffande av tjänstepension eller tjänstelivränta och förmån på grund av sådan försäkring hos enskild försäkringsinrättning, för vilken avgifterna helt eller till viss del gäldats av statsmedel.

Denna kungörelse träder i kraft i fråga om rubriken till 34 § 1 mom. den 1 januari 1956 och i övrigt den 1 juli 1955.

F ö r s l a g

till

kungörelse om ändring i 1947 års allmänna familjepensionsreglemente
 den 30 juni 1947 (nr 417)

Härigenom förordnas, *dels* att 16 § 1 mom. 1947 års allmänna familjepensionsreglemente den 30 juni 1947 skall erhålla ändrad lydelse på sätt nedan angives, *dels ock* att rubriken till 23 § 1 mom. reglementet¹ skall erhålla lydelsen: "*Sjöfartsstyrelsen samt lots- och fyrstaten*".

16 §.

1 mom. Innehade avliden — — — hörande förmånerna.
 Vad i nästföregående stycke stadgas om sammanträffande av familjepensioner eller familjelivräntor skall äga motsvarande tillämpning med avseende å sammanträffande av familjepension eller familjelivränta och

¹ Senaste lydelse av 23 § 1 mom., se 1953: 332.

förmån på grund av sådan försäkring hos enskild försäkringsinrättning, för vilken avgifterna helt eller till viss del gäldats av statsmedel, eller avlöning på grund av anställning, varmed är förenad rätt till förmån på grund av dylik försäkring.

Denna kungörelse träder i kraft i fråga om 16 § 1 mom. den 1 juli 1955 samt i fråga om rubriken till 23 § 1 mom. den 1 januari 1956.

Förslag

till

**förordning om ändrad lydelse av 2 § 1, 2 och 6 mom. förordningen
den 1 juni 1951 (nr 335) om ändrade bestämmelser rörande
avgångsåldern för civila statstjänstemän, m. m.**

Härigenom förordnas, att 2 § 1, 2 och 6 mom. förordningen den 1 juni 1951 om ändrade bestämmelser rörande avgångsåldern för civila statstjänstemän, m. m. skola erhålla ändrad lydelse på sätt nedan anges.

2 §.

(I stället för 6 § 1947 års allmänna tjänstepensionsreglemente.)

1 mom. Ordinarie innehavare — — — offentligt uppdrag;

b) till följd av yrkesskada befinnes för framtiden oförmögen att på tillfredsställande sätt sköta sin tjänst; eller

c) oavbrutet under — — — sin tjänst.

2 mom. Annan ordinarie — — — gällande pensioneringsperioden;

b) till följd av yrkesskada befinnes för framtiden oförmögen att på tillfredsställande sätt sköta sin tjänst; eller

c) till följd — — — sin tjänst.

Finner i — — — till avgörande.

Vad i — — — tjänsteman gällande.

6 mom. Icke-ordinarie tjänsteman — — — fullt tjänstduglig;

b) till följd av yrkesskada befinnes för framtiden oförmögen att på tillfredsställande sätt sköta sin tjänst; eller

c) till följd — — — sin tjänst.

I fall — — — motsvarande tillämpning.

Denna förordning träder i kraft den 1 juli 1955.

Förslag

till

kungörelse om ändring i 1947 års tjänstepensionsreglemente för de högre kommunala skolorna den 30 juni 1947 (nr 418)

Härigenom förordnas, att 5 § 1 och 5 mom., 7 §, 9 § 2 mom., 11 § 3 mom., 13 § 1 mom., 15 och 16 §§, 19 § 3 mom. samt 23 § 1 mom. 1947 års tjänstepensionsreglemente för de högre kommunala skolorna den 30 juni 1947¹ skola erhålla ändrad lydelse på sätt nedan angives.

5 §.

- 1 mom. Ordinarie lärare — — — gällande pensioneringsperioden;
 b) till följd av yrkesskada befinnes för framtiden oförmögen att på tillfredsställande sätt sköta sin befattning; eller
 c) till följd — — — sin befattning.
 Finner i — — — Kungl. Maj:ts prövning.
 5 mom. Extra ordinarie — — — fullt tjänstduglig;
 b) till följd av yrkesskada befinnes för framtiden oförmögen att på tillfredsställande sätt sköta sin befattning; eller
 c) till följd — — — sin befattning.
 I fall — — — motsvarande tillämpning.

7 §.

Med *yrkesskada* förstås i detta reglemente sådan skada, som inträffat vid utövande av befattning eller uppdrag i statens tjänst eller av annan med tjänstepensionsrätt förenad befattning och på grund varav rätt till ersättning föreligger enligt lagen den 14 maj 1954 om yrkesskadeförsäkring eller lagen den 17 juni 1916 om försäkring för olycksfall i arbete, ävensom sådan i dylik befattning eller dylikt uppdrag ådragen yrkessjukdom, varom förmäles i lagen den 14 juni 1929 om försäkring för vissa yrkessjukdomar.

Vad i reglementet stadgas om yrkesskada skall äga tillämpning jämväl där lärare på grund av befattning eller uppdrag, som i nästföregående stycke sägs, blivit utsatt för *våld* eller annan *misshandel*.

9 §.

2 mom. Lärare, som — — — 30 tjänstår.

Vid tjänstårsberäkning för det ändamål, som i första stycket avses, skola tjänståren beräknas utan iakttagande av föreskrifterna i 13 § 1 mom. andra och tredje styckena eller de motsvarande föreskrifter, som skola tillämpas vid beräkning av tjänstår enligt 13 § 2 mom.

¹ Senaste lydelse av 5 § 1 och 5 mom., 9 § 2 mom., 13 § 1 mom. samt 15 och 16 §§, se 1951: 339.

11 §.

3 mom. Där lärare — — — beräknade grundbeloppen.

Äger avgång med rätt till pension samtidigt rum från extra ordinarie med tjänstepensionsrätt enligt detta reglemente förenade befattningar, vilka innehavas med avkortning i tjänstgöringstiden, må pensionernas grundbelopp sammanlagt icke överstiga det högsta av tjänstepensionsunderlagen för befattningarna. Härav föranledd minskning fördelas lika å de särskilda grundbeloppen.

13 §.

1 mom. Såsom tjänstår — — — detta reglemente.

Vid tjänstårsberäkningen skall dock avdrag göras för tid, under vilken lärare av annan anledning än tjänstledighet för offentligt uppdrag eller militärtjänstgöring eller för uppehållande av befattning vid kommunal läroanstalt eller i statens tjänst vidkänts C-avdrag å lönen. Härvid skall iakttagas, att avdraget för tid, varunder läraren erhållit nedsättning av tjänstgöringstiden, skall göras i förhållande till den omfattning, vari tjänstgöringstiden nedsatts.

Tid, under vilken extra ordinarie lärare enligt för honom gällande antagningsbevis varit anställd för tjänstgöring med avkortad tjänstgöringstid, skall vid tjänstårsberäkningen, i förekommande fall efter avdrag varom ovan i andra stycket förmäles, minskas med så stor del, som svarar mot den enligt antagningsbeviset gällande avkortningen i tjänstgöringstiden.

15 §.

Grundbeloppet av *invalidpension* motsvarar det för läraren gällande begynnelse- respektive slutunderlaget eller, i fråga om extra ordinarie lärare med avkortad tjänstgöringstid, nämnda underlag reducerat i samma omfattning, som vid avgången gällt i fråga om lönen. Beträffande lärare, som avgår efter pensioneringsperiodens utgång, skall likväl grundbeloppet bestämmas enligt de i 14 § angivna grunderna.

16 §.

Grundbeloppet av *sjukpension* bestämmas enligt de i 14 § angivna grunderna. Grundbeloppet skall dock utgöra lägst 75 procent av begynnelse- respektive slutunderlaget eller, i fråga om extra ordinarie lärare med avkortad tjänstgöringstid, av nämnda underlag reducerat i samma omfattning, som vid avgången gällt i fråga om lönen, allt i den mån beloppet icke härigenom överstiger grundbeloppet av den ålderspension, som skulle hava tillkommit läraren, därest han under oförändrade förhållanden kvarstått i sin befattning till pensioneringsperiodens utgång.

19 §.

3 mom. Grundbeloppet för år räknat av rektorspension motsvarar

a) där rektorsbefattningen innehafts minst 12 år eller avgången är för-

anledd av yrkesskada, det för befattningen gällande begynnelse- respektive slutunderlaget (grundbelopp av *hel* pension);

b) eljest begynnelse- respektive — — — *avkortad* pension).

Vid grundbeloppets — — — större underlaget.

Vad i — — — denna paragraf.

23 §.

1 mom. Om den — — — dem minskas.

Vad i nästföregående stycke stadgas rörande sammanträffande av tjänstepensioner skall äga motsvarande tillämpning med avseende å sammanträffande av tjänstepension och tjänstelivränta eller av flera tjänstelivräntor ävensom med avseende å sammanträffande av tjänstepension eller tjänstelivränta och förmån på grund av sådan försäkring hos enskild försäkringsinrättning, för vilken avgifterna helt eller till viss del gäldats av statsmedel.

Denna kungörelse träder i kraft den 1 juli 1955.

F ö r s l a g

till

kungörelse om ändring i 1947 års familjepensionsreglemente för de högre kommunala skolorna den 30 juni 1947 (nr 419)

Härigenom förordnas, att 8 § 3 mom., 10 § och 15 § 1 mom. 1947 års familjepensionsreglemente för de högre kommunala skolorna den 30 juni 1947¹ skola erhålla ändrad lydelse på sätt nedan angives.

8 §.

3 mom. Där på — — — beräknade familjepensionstalen.

Ägde den avlidne läraren familjepensionsrätt enligt detta reglemente för särskilda extra ordinarie befattningar, vilka innehafts med avkortning i tjänstgöringstiden, må familjepensionstalen sammanlagt icke överstiga det högsta av familjepensionsunderlagen för befattningarna. Härav föranledd minskning fördelas lika å de särskilda familjepensionstalen.

10 §.

Såsom *tjänstår* — — — under a); samt

c) tid, som från dödsfallet eller avgången från befattningen må hava återstått till pensioneringsperiodens utgång; dock må sådan tid ej räknas såsom tjänstår för lärare, som vid sin död åtnjöt förtidspension.

Därest det jämlikt a) och b) beräknade antalet tjänstår för de fem sistförflutna åren före dödsfallet eller avgången från befattningen understiger mot-

¹ Senaste lydelse, se beträffande 10 § 1951: 340 och beträffande 15 § 1 mom. 1951: 406.

svarande anställningstid, skall vid tillämpning av stadgandet under c) iakttagas, att där omförmäld tid minskas med så stor del, som svarar mot förhållandet mellan å ena sidan underskottet i tjänstår och å andra sidan anställningstiden. Vid beräkning av tjänstår skall härvid allenast tagas i betraktande tid, varunder innehafts med tjänstepensionsrätt förenad anställning; motsvarande anställningstid beräknas i förekommande fall med avdrag, som i 13 § 1 mom. andra stycket 1947 års tjänstepensionsreglemente för de högre kommunala skolorna avses.

15 §.

1 mom. Innehade avliden — — — hörande förmånerna.

Vad i nästföregående stycke stadgas om sammanträffande av familjepensioner eller familjelivräntor skall äga motsvarande tillämpning med avseende å sammanträffande av familjepension eller familjelivränta och förmån på grund av sådan försäkring hos enskild försäkringsinrättning, för vilken avgifterna helt eller till viss del gäldats av statsmedel, eller avlöning på grund av anställning, varmed är förenad rätt till förmån på grund av dylik försäkring.

Denna kungörelse träder i kraft den 1 juli 1955.

F ö r s l a g

till

kungörelse om ändring i 1947 års tjänstepensionsreglemente för folkskolan
den 30 juni 1947 (nr 420)

Härigenom förordnas, att 4 § 1 mom., 6 §, 8 § 2 mom., 17 a § 4 mom. och 21 § 1 mom. 1947 års tjänstepensionsreglemente för folkskolan den 30 juni 1947¹ skola erhålla ändrad lydelse på sätt nedan angives.

4 §.

1 mom. Såframt ej — — — gällande pensioneringsperioden;

b) till följd av yrkesskada befinnes för framtiden oförmögen att på tillfredsställande sätt sköta sin befattning; eller

c) till följd — — — sin befattning.

Finner i — — — skolöverstyrelsens prövning.

6 §.

Med *yrkesskada* förstås i detta reglemente sådan skada, som inträffat vid utövande av befattning eller uppdrag i statens tjänst eller av annan med tjänstepensionsrätt förenad befattning och på grund varav rätt till ersättning

¹ Senaste lydelse, se beträffande 4 § 1 mom. och 8 § 2 mom. 1951:342 samt beträffande 17 a § 4 mom. 1954:395.

föreligger enligt lagen den 14 maj 1954 om yrkesskadeförsäkring eller lagen den 17 juni 1916 om försäkring för olycksfall i arbete, ävensom sådan i dylik befattning eller dylikt uppdrag ådragen yrkessjukdom, varom förmåles i lagen den 14 juni 1929 om försäkring för vissa yrkessjukdomar.

Vad i reglementet stadgas om yrkesskada skall äga tillämpning jämväl där befattningshavare på grund av befattning eller uppdrag, som i nästföregående stycke sägs, blivit utsatt för *våld* eller annan *misshandel*.

8 §.

2 mom. Befattningshavare, som — — — 30 tjänstår.

Vid tjänstårsberäkning för det ändamål, som i första stycket avses, skola tjänståren beräknas utan iakttagande av föreskrifterna i 12 § 1 mom. andra stycket eller de motsvarande föreskrifter, som skola tillämpas vid beräkning av tjänstår enligt 12 § 2 mom.

17 a §.

4 mom. Grundbeloppet för år räknat av överlärarpension motsvarar

a) där distriktsöverlärarbefattningen innehafts minst 12 år eller avgången är föranledd av yrkesskada, det för befattningen gällande begynnelse- respektive slutunderlaget (grundbelopp av *hel* pension); samt

b) eljest begynnelse- respektive — — — *avkortad* pension).

Vid grundbeloppets — — — större underlaget.

Har för — — — ägt rum.

Där befattningshavare — — — beräknade grundbeloppen.

Vad i — — — denna paragraf.

21 §.

1 mom. Om den — — — dem minskas.

Vad i nästföregående stycke stadgas rörande sammanträffande av tjänstepensioner skall äga motsvarande tillämpning med avseende å sammanträffande av tjänstepension och tjänstelivränta eller av flera tjänstelivräntor ävensom med avseende å sammanträffande av tjänstepension eller tjänstelivränta och förmån på grund av sådan försäkring hos enskild försäkringsinrättning, för vilken avgifterna helt eller till viss del gäldats av statsmedel.

Denna kungörelse träder i kraft den 1 juli 1955.

F ö r s l a g

till

kungörelse om ändrad lydelse av 10 § och 14 § 1 mom. 1947 års familjepensionsreglemente för folkskolan den 30 juni 1947 (nr 421)

Härigenom förordnas, att 10 § och 14 § 1 mom. 1947 års familjepensions-

reglemente för folkskolan den 30 juni 1947¹ skola erhålla ändrad lydelse på sätt nedan angives.

10 §.

Såsom tjänstår — — — under a); samt

c) tid, som från dödsfallet eller avgången från befattningen må hava återstätt till pensioneringsperiodens utgång; dock må sådan tid ej räknas såsom tjänstår för befattningshavare, som vid sin död åtnjöt förtidspension.

14 §.

1 mom. Innehade avliden — — — hörande förmånerna.

Vad i nästföregående stycke stadgas om sammanträffande av familjepensioner eller familjelivräntor skall äga motsvarande tillämpning med avseende å sammanträffande av familjepension eller familjelivränta och förmån på grund av sådan försäkring hos enskild försäkringsinrättning, för vilken avgifterna helt eller till viss del gäldats av statsmedel, eller avlöning på grund av anställning, varmed är förenad rätt till förmån på grund av dylik försäkring.

Denna kungörelse träder i kraft den 1 juli 1955.

F ö r s l a g
till

kungörelse om ändring i 1947 års tjänstepensionsreglemente för arbetare
den 30 juni 1947 (nr 422)

Härigenom förordnas, att 6, 8 och 20 §§ 1947 års tjänstepensionsreglemente för arbetare den 30 juni 1947² skola erhålla ändrad lydelse på sätt nedan angives.

6 §.

Rätt att — — — föreligger (*ålderspension*);

b) till följd av yrkesskada befinnes för framtiden oförmögen att på tillfredsställande sätt utföra honom åliggande arbete och prövas icke lämpligen kunna överflyttas till annat arbete vid vederbörande verk (*invalidpension*);
eller

c) till följd — — — förvärvskälla (*sjukpension*).

I fråga — — — föregående arbetsgivaren.

8 §.

Med *yrkesskada* förstås vid tillämpning av detta reglemente sådan skada,

¹ Senaste lydelse av 10 §, se 1951:343.

² Senaste lydelse av 6 §, se 1951:347.

som inträffat vid utförande av arbete eller uppdrag i statens tjänst eller utövande av med tjänstepensionsrätt förenad befattning och på grund varav rätt till ersättning föreligger enligt lagen den 14 maj 1954 om yrkesskade-försäkring eller lagen den 17 juni 1916 om försäkring för olycksfall i arbete, ävensom sådan i dylikt arbete eller uppdrag eller i dylik befattning ådragen yrkessjukdom, varom förmäles i lagen den 14 juni 1929 om försäkring för vissa yrkessjukdomar.

Vad i reglementet stadgas om yrkesskada skall äga tillämpning jämväl där arbetare på grund av arbete, uppdrag eller befattning, som i nästföregående stycke sägs, blivit utsatt för *våld* eller annan *misshandel*.

20 §.

Om den — — — dem minskas.

Vad i nästföregående stycke stadgas rörande sammanträffande av tjänstepensioner skall äga motsvarande tillämpning med avseende å sammanträffande av tjänstepension och tjänstelivränta eller av flera tjänstelivräntor ävensom med avseende å sammanträffande av tjänstepension eller tjänstelivränta och förmån på grund av sådan försäkring hos enskild försäkringsinrättning, för vilken avgifterna helt eller till viss del gäldats av statsmedel.

Denna kungörelse träder i kraft den 1 juli 1955.

F ö r s l a g

till

kungörelse om ändrad lydelse av 13 § 1 mom. 1947 års familjepensionsreglemente för arbetare den 30 juni 1947 (nr 423)

Härigenom förordnas, att 13 § 1 mom. 1947 års familjepensionsreglemente för arbetare den 30 juni 1947 skall erhålla ändrad lydelse på sätt nedan anges.

13 §.

1 mom. Innehade avliden — — — hörande förmånerna.

Vad i nästföregående stycke stadgas om sammanträffande av familjepensioner eller familjelivräntor skall äga motsvarande tillämpning med avseende å sammanträffande av familjepension eller familjelivränta och förmån på grund av sådan försäkring hos enskild försäkringsinrättning, för vilken avgifterna helt eller till viss del gäldats av statsmedel, eller avlöning på grund av anställning, varmed är förenad rätt till förmån på grund av dylik försäkring.

Denna kungörelse träder i kraft den 1 juli 1955.

*Utdrag av protokollet över civilärenden, hållet inför Hans Maj:t
Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 25 mars
1955.*

N ä r v a r a n d e :

Statsministern Erlander, ministern för utrikes ärendena Undén, statsråden Sköld, Zetterberg, Torsten Nilsson, Sträng, Ericsson, Andersson, Norup, Hedlund, Persson, Hjalmar Nilson, Lindell, Nordenstam, Lindström, Lange.

Efter gemensam beredning med statsrådets övriga ledamöter anmäler chefen för civildepartementet, statsrådet Lange, *vissa pensionsfrågor* och anför därvid följande.

I. Redaktionella ändringar.

Fr. o. m. den 1 januari 1955 har lagen den 17 juni 1916 om försäkring för olycksfall i arbete och lagen den 14 juni 1929 om försäkring för vissa yrkessjukdomar ersatts av lagen den 14 maj 1954 om yrkesskadeförsäkring. Härav föranledes redaktionella ändringar i samtliga pensionsreglementen.

I prop. 1955: 124 har Kungl. Maj:t underställt riksdagen förslag om inrättandet av ett särskilt verk — sjöfartsstyrelsen — avsett att fr. o. m. den 1 januari 1956 ersätta bl. a. lotsstyrelsen och sjökartverket samt vissa delar av kommerskollegium. Bifalles detta förslag, påkallas redaktionella jämkningar i 1947 års allmänna tjänste- och familjepensionsreglementen.

I kungörelsen den 30 juni 1947 (nr 695) angående utsträckt tillämpning av 1947 års tjänste- och familjepensionsreglementen för folkskolan, vilken kungörelse enligt sin nuvarande lydelse äger tillämpning på bl. a. befattningshavare vid sinnesslöskolorna, påkallas en redaktionell ändring i anledning av att dessa skolor numera benämnas särskolor för psykiskt efterblivna.

II. Reglering av sammanträffande förmåner i vissa fall.

I årets statsverksproposition (VIII ht, p. 356, IX ht, p. 16 och X ht, p. 41) har tagits upp fråga om ordnande av pensionering för viss forskarpersonal, avlönad från forskningsanslag. En sådan pensionering föreslås skola ordnas försäkringsvägen enligt i huvudsak de grunder, som tillämpas inom näringslivet. I anslutning härtill uttalas, att fråga om jämkning av reguljära statliga pensionsförmåner, som sammanträffar med förmåner på grund av nu ifråga-

varande pensionering, torde komma att i annat sammanhang anmälas av chefen för civildepartementet.

Med erinran om vad sålunda förekommit vid behandling i statsverkspropositionen av frågan om pensionering för viss forskarpersonal har *statskontoret* i skrivelse den 1 februari 1955 avgivit förslag till vissa ändringar i gällande pensionsreglementen och i anslutning därtill anført i huvudsak följande.

Pensionering försäkringsvägen (Svenska personal-pensionskassan) med anlitande av statsmedel förekommer sedan ett antal år vid svenska träforsknings- m. fl. institut. Även eljest torde det kunna ifrågakomma, att dylik försäkring helt eller till viss del bekostas av statsmedel beträffande befattningshavare, som sedermera övergår till statlig pensionsberättigande tjänst. Ämbetsverket vill fördens skull föreslå, att i de statliga pensionsreglementena införas en allmän bestämmelse om reglering av sammanträffande mellan tjänste- respektive familjepension enligt av Kungl. Maj:t och riksdagen antagna pensionsbestämmelser och pension enligt pensionsförsäkring, till vars betalning staten bidragit helt eller till någon del. Detta torde lämpligen böra ske på så sätt, att bestämmelserna i 27 § 1947 års allmänna tjänstepensionsreglemente och 16 § 1 och 2 mom. 1947 års allmänna familjepensionsreglemente utvidgas att avse jämväl sammanträffande med pensionsförmån enligt pensionsförsäkring i enskild pensionsinrättning, för vilken försäkringsavgifterna helt eller till någon del gäldats av statsmedel. Motsvarande ändringar bör göras i övriga pensionsreglementen för statstjänstemän m. fl., där liknande sammanträffandebestämmelser återfinnes.

Statens pensionsanstalt, som yttrat sig i ärendet, framhåller att anstalten ansluter sig till det av statskontoret framlagda förslaget om införande i de statliga pensionsreglementena av en allmän bestämmelse om reglering av tjänste- eller familjepensioner, som sammanträffar med pension på grund av pensionsförsäkring, till vars betalning staten bidragit helt eller till någon del. Vid ett genomförande av ifrågavarande förslag skulle vad rör pensionsanstaltens verksamhetsområde erfordras en omarbetning av 36 och 37 §§ SPA-reglementet, 21 § 1947 års tjänstepensionsreglemente för folkskolan, 14 § 1947 års familjepensionsreglemente för folkskolan, 23 § 1947 års tjänstepensionsreglemente för de högre kommunala skolorna, 15 § 1947 års familjepensionsreglemente för de högre kommunala skolorna, 20 § 1947 års tjänstepensionsreglemente för arbetare samt 13 § 1947 års familjepensionsreglemente för arbetare. Enligt pensionsanstaltens mening bör vid tecknande av sådan här avsedd pensionsförsäkring, som avses skola helt eller delvis bestridas av statsmedel, hänsyn tagas till förefintlig rätt till tjänste- och familjelivränta enligt statliga pensionsbestämmelser.

Departementschefen. I samtliga tjänste- och familjepensionsreglementen har upptagits ett allmänt stadgande om befogenhet för Kungl. Maj:t att besluta om reglering vid sammanträffande av sådana statliga tjänste- eller familjepensioner, som intjänats av en och samma person. Vidare är i familjepensionsreglementena stadgat enligt vilka grunder reglering skall ske vid sammanträffande av tjänstepension och familjepension eller av familjepension

sioner, som intjänats av olika personer. Vad sålunda finnes stadgat om reglering av sammanträffande statliga pensioner äger motsvarande tillämpning med avseende å sammanträffande av statlig pension och statlig livränta eller av flera sådana livräntor. I förevarande hänseende betraktas den statliga pensioneringen som ett helt och regleringen påverkas således icke av om de sammanträffande förmånerna utgår efter ett och samma eller efter olika reglementen.

Det är således möjligt att åstadkomma en skälig reglering av totalförmåner vid sammanträffande av reguljära pensions- eller livränteförmåner. Utom i visst fall beträffande förmån enligt SPA-reglementet föreligger icke någon motsvarande möjlighet att få till stånd en reglering vid sammanträffande av pension eller livränta enligt statliga pensionsbestämmelser och därmed jämförlig förmån av annat slag.

Svårigheterna är betydande att samordna pensioner, intjänade hos olika arbetsgivare med olika pensioneringssystem, så att de sammanlagda pensionsförmånerna blir acceptabla ur skilda synpunkter. En dylik samordning har hitintills inte kunnat generellt ernås på ett tillfredsställande sätt. Frågan är emellertid föremål för uppmärksamhet från 1951 års pensionsutrednings sida.

Efter tillkomsten av nu gällande pensionsreglementen har statens medverkan till pensionering med anlitande av enskild försäkringsinrättning fått en betydligt vidgad omfattning. Ett genomförande av i årets statsverksproposition framlagda förslag till ordnande av pensionering för viss forskarpersonal torde komma att innebära en ytterligare utvidgning av den av staten understödda pensionering, som ombesörjes i sådan ordning. Frågan om viss samordning av förmån enligt statliga pensionsbestämmelser och sådan därmed jämförlig förmån av annat slag, som helt eller delvis bekostats av statsmedel, måste därför aktualiseras redan nu.

Såsom statens pensionsanstalt framhållit bör vid tecknande av sådan försäkring hos enskild försäkringsinrättning, som avses skola helt eller delvis bestridas av statsmedel, kunna tagas hänsyn till i förekommande fall föreliggande rätt till livränteförmåner enligt statligt pensionsreglemente. Däremot synes förutsättning knappast finnas för någon jämkning av rätt till pension eller därmed jämförlig förmån, som grundats genom försäkring av sådant slag. Den reglering, som i vissa fall kan komma ifråga, bör därför på sätt statskontoret och pensionsanstalten förordat ske genom minskning av den statliga pensions- eller livränteförmånen. De principer, som enligt av Kungl. Maj:t meddelade beslut kommit till uttryck vid tillämpning av nu gällande bestämmelser om sammanträffande av förmåner, bör härvid beaktas.

Vad jag sålunda förordat föranleder ändringar i 1947 års pensionsreglementen för statliga tjänstemän och arbetare samt motsvarande reglementen för folkskolan och de högre kommunala skolorna, ävensom i vissa andra av Kungl. Maj:t utfärdade pensionsförfattningar, i första hand 1951 års pensionsreglementen för präster och SPA-reglementet.

III. Pensionsreglering för viss lärarpersonal.

Extra ordinarie lärare vid de högre kommunala skolorna m. fl.

I skrivelse den 18 februari 1955 har skolöverstyrelsen gjort framställning i fråga om viss reglering av pensionsförhållandena för extra ordinarie lärare, som är underkastade pensionsreglementena för de högre kommunala skolorna. Över framställningen har efter remiss yttranden avgivits av statens pensionsanstalt och statskontoret. I sitt yttrande har pensionsanstalten även tagit upp vissa frågor berörande befattningshavare, som är underkastade pensionsreglementena för folkskolan eller beträffande vilka kungörelsen den 30 juni 1947 (nr 695) angående utsträckt tillämpning av nämnda reglementen äger tillämpning.

Vid tillkomsten av nu gällande pensionssystem kunde icke-ordinarie tjänstemän i allmänhet men däremot ej motsvarande ämneslärare antagas för avkortad tjänstgöring med tillämpning av reguljära anställningsformer. I anledning härav har i 1947 års allmänna tjänste- och familjepensionsreglementen stadgats särskilda grunder för beräkning av pension för tjänsteman med avkortad tjänstgöring resp. efterlevande till sådan tjänsteman, medan några motsvarande stadganden icke upptagits i 1947 års tjänste- och familjepensionsreglementen för de högre kommunala skolorna.

Skolöverstyrelsen erinrar om att numera även icke-ordinarie lärare kan antagas för avkortad tjänstgöring. Under återopande härav föreslår överstyrelsen, att i pensionsreglementena för de högre kommunala skolorna skall — efter förebild från vad som gäller enligt de allmänna pensionsreglementena — intagas bestämmelser om beräkning av pension för lärare med avkortad tjänstgöring. Överstyrelsen fäster uppmärksamheten på att frågor om avdrag vid tjänstårsberäkning för tid, under vilken tjänsteman erhållit nedläggning av tjänstgöringstiden, och om inverkan på tjänstårsberäkningen av tjänstledighet för uppehållande av befattning i statens tjänst, regleras beträffande lärarna vid de högre kommunala skolorna i själva reglementet men beträffande statens tjänstemän i vederbörande tillämpningsföreskrifter. För att härvidlag ernå överensstämmelse med regleringen enligt de allmänna pensionsbestämmelserna föreslår överstyrelsen, att berörda frågor vad rör lärare vid de högre kommunala skolorna skall regleras i tillämpningsföreskrifterna till pensionsreglementena för nämnda skolor. Även frågan om tjänstårsberäkning för tid, varunder lärare åtnjutit tjänstledighet för uppehållande av lärarbefattning vid annan kommunal läroanstalt, bör enligt skolöverstyrelsens mening regleras i sålunda föreslagen ordning. Överstyrelsen tager vidare upp fråga om viss modifiering av den i tjänstepensionsreglementet angivna förutsättningen om visst minsta antal tjänstår för att rätt till förtidspension skall kunna medgivas. I detta hänseende förordar överstyrelsen, att efter förebild från allmänna tjänstepensionsreglementet tjänståren skall, även där

detta icke följer av nuvarande bestämmelser, beräknas utan att avdrag verkställas för tid, varunder läraren vidkänts C-avdrag å lönen. För genomförande av i det föregående angivna förslag förutsättes, efter vad överstyrelsen framhåller, ändring i 9 § 2 mom., 11 § 3 mom., 13 § 1 mom. ävensom 15 och 16 §§ tjänstepensionsreglementet samt i 8 § 3 mom. familjepensionsreglementet. Vidare påkallas vissa tillägg till tillämpningsföreskrifterna till reglementena.

Statskontoret tillstyrker, att 1947 års pensionsreglementen för de högre kommunala skolorna kompletteras med bestämmelser om tjänstårsberäkning m. m. för lärare, som varit anställd för avkortad tjänstgöring. I anledning av skolöverstyrelsens förslag i fråga om överflyttning av vissa tjänstårsberäkningsstadganden från tjänstepensionsreglementet till vederbörande tillämpningsföreskrifter uttalar statskontoret, att ämbetsverket bestämt motsätter sig en dylik överflyttning. Enligt statskontorets uppfattning är ifrågavarande bestämmelser av den vikt och karaktär, att de alltjämt bör redovisas i huvudförfattningen, oaktat nuvarande formella olikheter mellan nämnda reglemente och 1947 års allmänna tjänstepensionsreglemente härigenom kommer att bli bestående.

Statens pensionsanstalt framhåller, att syftet med den pensionsreglering, som år 1943 genomfördes för de högre kommunala skolornas lärare, var att åstadkomma en anpassning till pensionssystemet för statens tjänstemän. Den år 1947 genomförda pensionsregleringen innebar icke något avsteg härvidlag. Den pensionering, som äger rum med tillämpning av 1947 års pensionsreglementen för de högre kommunala skolorna, får sålunda anses bygga på grunderna i nämnda pensionssystem. I betraktande härav anser pensionsanstalten, att pensionsförmånerna för deltidsanställda lärare vid de högre kommunala skolorna icke bör överstiga de förmåner, som är förenliga med sagda grunder.

Enligt pensionsanstaltens mening talar övervägande skäl mot skolöverstyrelsens förslag om överföring av vissa bestämmelser om tjänstårsberäkning från tjänstepensionsreglementet till dithörande tillämpningsföreskrifter. Däremot anser sig pensionsanstalten kunna biträda överstyrelsens förslag om jämkning av det för medgivande av rätt till förtidspension stadgade villkoret i fråga om tjänstetid. Vid ett genomförande av sistnämnda förslag påkallas emellertid, efter vad pensionsanstalten vidare anför, visst tillägg till det i 10 § familjepensionsreglementet intagna stadgandet om beräkning av tjänstår för tid efter pensionsavgång.

Pensionsanstalten tager i detta sammanhang upp vissa frågor berörande befattningshavare med pensionsrätt enligt pensionsreglementena för folkskolan. Enligt pensionsanstaltens mening bör, om i enlighet med skolöverstyrelsens förslag viss modifiering sker av den i tjänstepensionsreglementet för de högre kommunala skolorna angivna förutsättningen om visst minsta antal tjänstår för att rätt till förtidspension skall kunna medgivas, en motsvarande omläggning ske beträffande betingelserna för förtidspensionering av nu

avsedda befattningshavare. Pensionsanstalten föreslår därför viss ändring i 8 § 2 mom. tjänstepensionsreglementet för folkskolan och som en följd därav även en ändring i 10 § familjepensionsreglementet för folkskolan.

Pensionsanstalten anser det vidare påkallat med vissa ändringar i kungörelsen den 30 juni 1947 (nr 695) angående utsträckt tillämpning av 1947 års tjänste- och familjepensionsreglementen för folkskolan och anför som skäl härför följande.

Folkskolans nu gällande pensionsreglementen innefattar ej särskilda bestämmelser för lärare med anställning för avkortad tjänstgöringstid. Sådan anställning torde f. n. icke kunna ifrågakomma inom reglementenas egentliga giltighetsområde. Däremot kan dylik anställning förekomma i fråga om sådana extra ordinarie befattningshavare, för vilka reglementena skall gälla enligt nämnda kungörelse den 30 juni 1947. I denna kungörelse finnes också vissa särskilda bestämmelser för befattningshavare med avkortad tjänstgöringstid. Dessa bestämmelser, som allenast avser tjänstårsberäkningen för tid, under vilken befattningshavare är underkastad tjänstepensionsreglementet för folkskolan, reglerar emellertid icke bestämmandet av invalid- eller sjukpension för dylik befattningshavare och ej heller tillgodoräkning av utökningstid vid bestämmande av familjepensionstal för efterlevande. Enligt pensionsanstaltens mening bör kungörelsen kompletteras med föreskrifter i nämnda hänseenden.

Departementschefen. De statliga pensionsbestämmelserna är grundade på principen att såsom tjänstår må tillgodoräknas tid för innehav av pensionsberättigande anställning. Såsom inskränkning i förhållande till nämnda princip gäller bl. a., att vid pensionsförmånernas utmätande hänsyn tages till om anställningen avsett avkortad tjänstgöring.

Vid den tidpunkt, då nu gällande pensionsreglementen för de högre kommunala skolorna tillkom, förelåg ej möjlighet att deltidsanställa lärare med tillämpning av reguljära anställningsformer. I anledning härav upptogs ej i nämnda reglementen några föreskrifter om särskilda grunder för utmätande av pensionsförmån under hänsynstagande till att tjänstgöringen genomgående eller under viss tid varit avkortad. Då emellertid extra ordinarie lärare vid högre kommunal skola numera kan antagas för avkortad tjänstgöring, synes det mig angeläget, att i här avsedda pensionsreglementen upptages föreskrifter av dylik innebörd.

Den av mig sålunda förordade regleringen bör ske i huvudsaklig anslutning till skolöverstyrelsens av remissmyndigheterna biträdda förslag. I första hand erfordras alltså ett allmänt stadgande om beräkning av tjänstår för tid, varunder tjänstgöringen varit avkortad, och vissa särskilda föreskrifter om beräkning av invalid- eller sjukpensions grundbelopp. Särskild reglering påkallas även för det fall, att lärare samtidigt avgår från eller vid sin död åtnjuter pensionsrätt för mer än en befattning, som innehafts med avkortning i tjänstgöringstiden. Såsom statens pensionsanstalt framhållit bör härutöver stadgas särskilda grunder för beräkning i vissa fall av tjänstår för

familjepension med avseende å tid, infallande efter dödsfallet eller avgången ur tjänst.

Tjänstepensionsreglementets bestämmelser om avdrag vid tjänstårsberäkning för tid, under vilken lärare erhållit nedsättning av tjänstgöringstiden, och om inverkan på tjänstårsberäkningen av tjänstledighet för uppehållande av befattning vid kommunal läroanstalt eller i statens tjänst, anser jag vara av den art, att de alltjämt bör redovisas i själva reglementet. Jag kan alltså i likhet med remissmyndigheterna icke biträda skolöverstyrelsens förslag om redovisning av nämnda bestämmelser såsom tillämpningsföreskrifter till reglementet.

Vid beräkning av det antal tjänstår, som förutsättes för att lärare skall kunna medgivas rätt till förtidspension, skall enligt tjänstepensionsreglementet i dess nuvarande lydelse göras avdrag för tid, varunder läraren av andra anledningar än vissa särskilt angivna vidkänts C-avdrag å lönen. Då någon motsvarande avdragsregel ej tillämpas beträffande statens tjänstemän, synes det rimligt, att även här avsedda lärare får för nämnda ändamål räkna tjänstår utan sådana avdrag. Såsom en följd härav bör i familjepensionsreglementet införas en bestämmelse om att såsom tjänstår för familjepension må, där lärare vid sin död åtnjöt förtidspension, ej tillgodoräknas tid efter lärarens avgång ur tjänst.

Jag biträder pensionsanstaltens förslag, att de sålunda förordade ändrade reglerna för beräkning av tjänstår för rätt till förtidspension skall tillämpas även på befattningshavare, som är underkastade pensionsreglementena för folkskolan. Likaledes i enlighet med förslag av pensionsanstalten förordar jag, att i kungörelsen den 30 juni 1947 (nr 695) angående utsträckt tillämpning av sistnämnda reglementen införas särskilda föreskrifter med hänsyn till att vissa i kungörelsen avsedda befattningshavare kan antagas för avkortad tjänstgöring.

Lärare på enhetsskolans högstadium.

Med skrivelse den 15 december 1954 har skolöverstyrelsen efter samråd med överstyrelsen för yrkesutbildning, arbetsmarknadsstyrelsen och de sakkunniga för översyn av vissa statsbidrag på skolväsendets område avlämnat förslag till ändrade bestämmelser om försöksverksamheten med nioårig enhetsskola. Förslaget omfattar bl. a. vissa föreskrifter rörande tjänste- och familjepension för lärare, som innehar tjänst avsedd för tjänstgöring på enhetsskolans högstadium. Över förslaget i denna del har efter remiss yttranden avgivits av statskontoret och statens pensionsanstalt.

Till och med läsåret 1950/51 var det tekniskt möjligt att beträffande försöksdistrikten i huvudsak tillämpa de för den nuvarande folkskolan gällande författningsbestämmelserna rörande lärares anställnings- och avlönings-

förhållanden samt statsbidrag m. m. Då försöksverksamheten läsåret 1951/52 för första gången nådde upp i enhetsskolans högstadium, blev det nödvändigt att tillskapa vissa särskilda bestämmelser i nämnda hänseenden. Frågan härom upptogs i prop. 1951:155, vari behandlades spörsmål om lärarkategorier och kompetenskrav, anställningsform och tillsättningsförfarande, undervisningsskyldighet, löneställning samt statsbidrag m. m., allt avseende lärarpersonalen på högstadiet. Med stöd av riksdagens beslut i anledning av nämnda proposition utfärdade Kungl. Maj:t den 8 juni 1951 särskilda bestämmelser beträffande försöksverksamheten inom vissa skoldistrikt m. m. I anledning av beslut vid 1952 års riksdag (prop. 241) vidtogs med giltighet från och med den 1 januari 1953 vissa ändringar i nämnda bestämmelser.

I och med att verksamheten på försöksskolans högstadium utbyggdes, aktualiserades frågan om särskilda statsbidrag till denna verksamhet. Spörsmålet härom prövades vid 1953 års riksdag (prop. 126). Därvid beslöts, att nya statsbidragsgrunder skulle jämte 1951 års särskilda föreskrifter, i vad dessa tillkommit på grundval av riksdagens beslut, äga tillämpning till och med budgetåret 1954/55. Med stöd av 1953 års riksdags beslut utfärdade Kungl. Maj:t den 30 juni 1953 »Särskilda bestämmelser beträffande försöksverksamheten med nioårig enhetsskola». I enlighet med vid 1954 års riksdag meddelade beslut (prop. 137, 149 och 160) har dessa bestämmelser såvitt rör lärarpersonalen på högstadiet undergått tämligen genomgripande ändringar med verkan från och med den 1 juli 1954.

Beträffande innehållet i nu gällande bestämmelser rörande verksamheten å enhetsskolans högstadium torde böra nämnas följande.

Undervisningen i kunskapsämnen utövas i första hand av lärare i kunskapsämnen, vilka anställs i ordinarie eller extra ordinarie adjunkts- eller ämneslärartjänst eller såsom extra ordinarie eller extra lärare, i huvudsak med lön enligt reglerad befordringsgång, samt av ordinarie folkskollärare i 23 lönegraden. För undervisningen i kunskapsämnen finnes vidare att tillgå bl. a. extra ordinarie folkskollärare i 19 lönegraden, som förordnas med full tjänstgöring på högstadiet enligt Kungl. Maj:ts brev den 6 juni 1952. I fråga om lärare i kunskapsämnen tillämpas i princip samma behörighetsvillkor som för lärare vid kommunal realskola resp. praktisk kommunal realskola. I lönehänseende har däremot beträffande såväl sistnämnda lärare som folkskollärare i 23 lönegraden i huvudsak anpassning skett till de avlöningsbestämmelser, som gäller folkskollärare vid egentlig folkskola. Nämnda avlöningsbestämmelser äger direkt tillämpning å folkskollärare i 19 lönegraden. Övningslärare, för vilka finnes inrättade extra ordinarie eller extra tjänster, åtnjuter i princip avlöning enligt bestämmelserna i avlöningsreglementet för övningslärare. Yrkeslärares avlöningsförmåner bestämmas av vederbörande försöksdistrikt.

För samtliga i nästföregående stycke nämnda lärare, fränsett folkskollärare i 23 lönegraden, föreligger ej rätt till pension enligt statliga pensionsbestämmelser.

Försöksdistrikten får genom statsbidrag täckning för hela kostnaden för avlöning åt lärare i kunskapsämnen och sådana folkskollärare, som är an-

ställda för full tjänstgöring på högstadiet. Däremot beräknas statsbidraget för avlöning åt övningslärare enligt folkskolans grunder, vilket innebär bidrag med 78 procent av kostnaden. Till avlöning åt yrkeslärare utgives f. n. statsbidrag med belopp motsvarande totala kostnaden, dock med i allmänhet högst 7 kronor 40 öre för undervisningstimme.

I sin förenämnda skrivelse den 15 december 1954 föreslår *skolöverstyrelsen* bl. a. inrättande av ordinarie tjänster för övningslärare på enhetsskolans högstadium samt en provisorisk reglering av anställnings- och avlöningsförhållandena m. m. beträffande lärare för den förberedande yrkesundervisningen i klass 9 y, innebärande i första hand inrättande av lönegradsplacerade yrkeslärartjänster och särskilda adjunks- och ämneslärartjänster för undervisning i de yrketeoretiska ämnena.

Skolöverstyrelsens förslag har i berörda delar på föredragning av chefen för ecklesiastikdepartementet anmälts för riksdagen i propositionen den 25 februari 1955 (nr 120) angående vissa frågor rörande försöksverksamheten med nioårig enhetsskola, m. m. I propositionen föreslås bl. a. inrättande av ordinarie övningslärartjänster men däremot framlägges ej förslag till reglering av anställnings- och avlöningsförhållandena för lärare i klass 9 y. I syfte att effektivisera den förberedande undervisningen i nämnda klass förordas i propositionen i stället vissa särskilda anordningar, bl. a. förhöjt statsbidrag till kostnaderna för avlöning åt yrkeslärare.

Skolöverstyrelsens förevarande förslag omfattar även vissa föreskrifter rörande tjänste- och familjepension för de lärarkategorier på högstadiet, beträffande vilka pensionsfrågan ännu icke prövats av statsmakterna.

Skolöverstyrelsen framhåller, att behov av särskilda bestämmelser i pensionshänseende tidigare icke varit aktuella inom försöksdistrikten. Emellertid har numera ordinarie tjänster inrättats och över huvud taget anställningsförhållandena fått en fastare utformning i jämförelse med tidigare. Därtill kommer, att i takt med försöksverksamhetens kraftiga utveckling även antalet lärare i försöksdistrikten ökat starkt. Det syntes därför överstyrelsen påkallat, att en fastare reglering av pensionsavgången samt förutsättningen för avgångsskyldigheten för dessa lärare nu kommer till stånd.

Skolöverstyrelsens förslag till pensionsbestämmelser för lärare å enhetsskolans högstadium innebär tillämpning av icke blott pensionsreglementena för folkskolan, vilka redan gäller beträffande folkskollärare i 23 lönegraden, utan också pensionsreglementena för de högre kommunala skolorna och SPA-reglementet. Folkskolans pensionsreglementen avses skola tillämpas beträffande samtliga folkskollärare — således även de i 19 lönegraden — som innehar tjänst avsedd för tjänstgöring på högstadiet. Efter förebild från vad som gäller beträffande yrkeslärarna vid de centrala verkstadsskolorna anser överstyrelsen det kunna ifrågasättas att bereda yrkeslärarna i försöksdistrikten pensionsrätt enligt SPA-reglementet. Övervägande skäl synes dock

överstyrelsen tala för att i stället pensionsreglementena för folkskolan göres tillämpliga även på sistnämnda lärare. För lärare i kunskapsämnen har löneställning och kompetenskrav avvägts efter förebild från vad som gäller motsvarande lärare vid de kommunala realskolorna. Med hänsyn härtill anser överstyrelsen, att pensionsreglementena för de högre kommunala skolorna bör äga motsvarande tillämpning beträffande lärare i nämnda ämnen. Vad slutligen angår övningslärare å högstadiet avses enligt förslaget SPA-reglementet vara tillämpligt.

Förslaget förutsättes skola genomföras fr. o. m. den 1 juli 1951 beträffande de lärarkategorier, som kunnat beredas anställning såsom extra ordinarie lärare redan fr. o. m. nämnda dag, och i övrigt fr. o. m. den 1 juli 1955.

Statskontoret finner det ur skilda synpunkter vara att föredraga, att lärare i kunskapsämnen i pensionshänseende jämställes med folkskollärare i 23 lönegraden, som har sin tjänstgöring förlagd till enhetsskolans högstadium. Statskontoret förordar därför, att pensionsreglementena för folkskolan göres tillämpliga på lärare i kunskapsämnen. Däremot anser statskontoret, som avstyrkt skolöverstyrelsens förslag till provisorisk reglering av anställnings- och avlöningsförhållandena för lärarna för den förberedande undervisningen i klass 9 y, att nämnda reglementen icke bör vinna tillämpning å yrkeslärare. I den mån kommunerna anser sig böra inrätta pensionsberättigande tjänster för sådana lärare, bör dessa enligt statskontorets mening kunna förenas med pensionsrätt enligt SPA-reglementet. Av principiella skäl bör ej ifrågakomma, att pensionsregleringen erhåller retroaktiv verkan. Syftet med förslaget i denna del bör i stället tillgodoses genom att i särskild övergångsbestämmelse medgives tillgodoräkning i full utsträckning av anställningstid såsom extra ordinarie lärare vid försöksskola före den 1 juli 1955.

Statens pensionsanstalt uttalar, att regleringen av personalens anställningsförhållanden torde vara att anse som provisorisk med hänsyn till att fråga är om försöksverksamhet. Med hänsyn härtill bör, efter vad pensionsanstalten vidare anför, pensionsfrågan erhålla en blott provisorisk men såvitt möjligt enhetlig lösning. Pensionsanstalten förordar därför utfärdandet av provisoriska bestämmelser, som gör det möjligt att tillämpa samma pensionsförfattning på samtliga lärarkategorier. Enligt pensionsanstaltens mening talar övervägande skäl för en anknytning till SPA-reglementet. Härvid bör dock göras undantag för å högstadiet tjänstgörande folkskollärare, beträffande vilka pensionsreglementena för folkskolan bör gälla.

Pensionsanstalten behandlar i sitt yttrande även vissa frågor om grupp-tillhörighet, pensionsklass, pensionsålder m. m., som aktualiseras vid ett genomförande av pensionsanstaltens förslag om anslutning till SPA-reglementet av lärare i kunskapsämnen, yrkeslärare och övningslärare. Pensionsanstalten förordar, att ifrågavarande lärare hänföres till grupp A och den

pensionsklass, som motsvarar slutlöneklassen inom vederbörande lönegrad. Pensionsåldern bör fastställas till 63 år för övningslärare i musik eller gymnastik och yrkeslärare samt till 65 år för övriga här avsedda lärare. Då pensionsåldern förutsättes skola inträda vid utgången av det kalenderhalvår, under vilket föreskriven levnadsålder uppnås, bör tilläggsstadgandet 10 a i 38 § göras tillämpligt. Övriga stadganden i 38 §, som bör gälla, är 18 b och beträffande vissa lärare även 2 b och 21 b. Pensionsanstaltens förslag i fråga om gruppstillhörighet, vilket innebär obligatorisk pensionering enligt SPA-reglementet, förutsätter att avlöningsförhållandena regleras genom anknytning till statligt avlöningsreglemente. Om i nuvarande läge en dylik löne-reglering skulle finnas icke böra genomföras för viss lärarkategori, t. ex. yrkeslärarna, men möjlighet till pensionsrätt enligt SPA-reglementet ändock skall beredas för lärarna i fråga, bör dessa enligt pensionsanstaltens mening hänföras till grupp B. För sådant fall synes tillämpning av tilläggsstadgandena 2 b, 18 b och 21 b icke vara påkallad.

I stället för att de förordade bestämmelserna gives retroaktiv tillämpning bör enligt pensionsanstaltens mening genom övergångsbestämmelser särskild tillgodoräkning i tjänstårshänseende medgivas.

Departementschefen. Skolöverstyrelsen anser det påkallat med en fastare reglering av pensionsavgången och förutsättningen för avgångsskyldigheten med avseende å de lärare, som innehar tjänst avsedd för undervisning på enhetsskolans högstadium, och har därför i sitt ifrågavarande förslag upptagit vissa föreskrifter rörande tjänste- och familjepension för sådana lärare. Särskilt med hänsyn till att anställningsförhållandena inom enhetsskolans högstadium numera fått en betydligt fastare utformning än tidigare samt att i takt med försöksverksamhetens utveckling antalet lärare å högstadiet ökat i betydande omfattning, finner jag i likhet med överstyrelsen det motiverat att nu taga upp frågan om en pensionsreglering för de lärarkategorier på högstadiet, beträffande vilka pensionsfrågan ännu icke prövats av statsmakterna.

En blivande pensionsreglering bör i princip omfatta samtliga de lärare, som för tjänstgöring å högstadiet är innehavare av ordinarie eller extra ordinarie tjänst å vederbörande skolas stat utan att i sådan egenskap åtnjuta pensionsrätt. Med hänsyn till att den av skolöverstyrelsen föreslagna regleringen av anställnings- och avlöningsförhållandena för yrkeslärare icke anses böra genomföras nu skulle det visserligen kunna ifrågasättas, om sistnämnda lärare bör komma i fråga för reguljär pensionering. Jag anser emellertid övervägande skäl, bl. a. ur synpunkten av föreliggande rekryteringssvårigheter, tala för att även deras pensionsfråga löses i detta sammanhang.

Beträffande den yttre form, vari pensionsbestämmelser för ifrågavarande lärare bör meddelas, är att märka, att f. n. tillämpas skilda pensionsförfatt-

ningar för icke-statliga ämneslärare i läroämnena beroende på den skolform, vid vilken vederbörande lärare är anställd. Sålunda gäller för lärare vid högre kommunal skola eller egentlig folkskola 1947 års pensionsreglementen för de högre kommunala skolorna resp. motsvarande reglementen för folkskolan, medan lärare vid statsunderstött privatläroverk är underkastad SPA-reglementet. För de kommunalanställda övningslärarna gäller icke samma pensionsbestämmelser som för övriga kommunalanställda lärare, utan sistnämnda pensionsreglemente är tillämpligt å de vid samtliga ifrågavarande skolformer tjänstgörande övningslärarna.

Olika uppfattningar har kommit till uttryck i fråga om vilka av förenämnda pensionsreglementen som bör tillämpas beträffande lärarna på enhetsskolans högstadium. Skolöverstyrelsens förevarande förslag innebär tillämpning av samtliga dessa reglementen: pensionsreglementena för de högre kommunala skolorna å lärare i kunskapsämnen, pensionsreglementena för folkskolan å folkskollärare i 23 och 19 lönegraderna ävensom yrkeslärare samt SPA-reglementet å övningslärare. Såsom av det föregående framgår har remissmyndigheterna funnit anledning till erinran mot överstyrelsens förslag i vissa hänseenden. Pensionsanstalten, som med hänsyn till försöksverksamhetens provisoriska natur finner skäl tala för en provisorisk och så vitt möjligt enhetlig pensionsreglering, uttalar sig sålunda beträffande samtliga lärarkategorier, fränsett folkskollärarna, för en anknytning till SPA-reglementet. Statskontoret är i princip av samma uppfattning som pensionsanstalten men räknar i fråga om lärare i kunskapsämnen med att pensionsreglementena för folkskolan i första hand bör tillämpas.

Vilken ståndpunkt man intager härvidlag blir icke av någon större betydelse för pensionsförhållandenas materiella gestaltning med hänsyn till den nära överensstämmelsen mellan de pensionsreglementen, som enligt de i ärendet hörda myndigheterna kan aktualiseras beträffande lärarpersonal på enhetsskolans högstadium.

Enligt beslut vid 1954 års riksdag (prop. 160) åtnjuter å högstadiet tjänstgörande folkskollärare i 23 lönegraden pensionsrätt enligt pensionsreglementena för folkskolan. Någon anledning till ändrat ståndpunktstagande härvidlag föreligger icke. Dessa reglementen bör även tillämpas på extra ordinarie folkskollärare i 19 lönegraden, som innehar tjänst avsedd för tjänstgöring på högstadiet. Om så sker, kommer samtliga å enhetsskolans stat anställda ordinarie och extra ordinarie folk- och småskollärare att ha sin pensionering ordnad enligt enhetliga grunder.

Med hänsyn till att det avses skola ankomma på vederbörande huvudmän att liksom hittills besluta om yrkeslärarnas avlöningsförmåner bör pensionsreglementena för folkskolan icke vinna tillämpning å dessa lärare. I den mån huvudmännen anser sig böra inrätta pensionsberättigande yrkeslärartjänster, bör dessa i stället kunna förenas med pensionsrätt enligt SPA-

reglementet. Övningslärarna bör i pensionshänseende vara jämställda med övningslärare vid egentlig folkskola och således även de hänföras till sistnämnda reglemente.

I och för sig kan skäl anföras för att i enlighet med statskontorets förslag tillämpa pensionsreglementena för folkskolan å lärare i kunskapsämnen. Emellertid skulle i så fall erfordras en betydande utbyggnad av i första hand folkskolans tjänstepensionsreglemente. För tillämpning av SPA-reglementet å nämnda lärare förutsattes endast vissa ändringar i en paragraf i reglementet. Med beaktande härav och då den nu avsedda pensionsregleringen för lärare å högstadiet närmast avses som ett provisorium i avbidan på 1951 års pensionsutrednings prövning av grunderna för den statliga pensioneringen finner jag övervägande skäl tala för att pensionsförhållandena för lärare i kunskapsämnen regleras genom anknytning till sistnämnda reglemente. Jag förutsätter härvid, att till fortlöpande avgifter enligt reglementet för lärare i kunskapsämnen skall utgå statsbidrag med belopp motsvarande hela kostnaden.

För tillämpning av pensionsreglementena för folkskolan på extra ordinarie folkskollärare i 19 lönegraden erfordras ej någon särskild föreskrift. Genom att en formell ändring kommer att vidtagas i försöksskolebestämmelsernas föreskrift om övningslärarstadgans giltighet beträffande övningslärare på försöksskolans högstadium påkallas ej heller särskild reglering för att SPA-reglementet skall vinna tillämpning på sådana lärare. Härvid förutsattes, att beträffande ifrågavarande folkskollärare i 19 lönegraden och övningslärare skall gälla samma regler i fråga om avgångsskyldighet och, vad rör sistnämnda lärare, även samma grunder för pensioneringens ordnande i övrigt som för motsvarande lärare vid t. ex. egentliga folkskolor.

För SPA-reglementets tillämpning på lärare i kunskapsämnen och yrkeslärare förutsattes däremot vissa ändringar i reglementet. I första hand bör i 39 § reglementet angivas, att ifrågavarande befattningar tillhör reglementets tillämpningsområde. Vidare bör i samma paragraf regleras frågor om grupp-tillhörighet, pensionsklassbestämning, avgångsålder m. m. I överensstämmelse med vad pensionsanstalten föreslagit bör i sistnämnda hänseende gälla följande.

Lärare i kunskapsämnen bör för tillämpning av SPA-reglementet hänföras till grupp A och alltså obligatoriskt erhålla pensionsrätt. Däremot bör i fråga om yrkeslärare tillämpas grupp B och pensionsrätten alltså göras beroende av framställning från vederbörande huvudman. Enligt i allmänhet tillämpade principer för bestämning av pensionsklass bör beträffande förstnämnda lärare angivas i reglementet vilken pensionsklass de skall tillhöra, medan det bör ankomma på pensionsanstalten att bestämma pensionsklassen för sistnämnda lärare med utgångspunkt från utgående lön. Pensionsåldern bör fastställas till 65 år för lärare i kunskapsämnen och till 63 år för yrkes-

lärare samt inträda vid utgången av det kalenderhalvår, varunder föreskriven levnadsålder uppnås. Vid ett genomförande av i prop. 1955:159 framlagt förslag om införande av pensioneringsperioder för befattningshavare med pensionsrätt enligt SPA-reglementet bör för nu ifrågavarande lärare — liksom även för övningslärarna — tillämpas den pensioneringsperiod, vars nedre gräns motsvarar den pensionsålder, som eljest skulle gälla.

Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att i huvudsaklig anslutning till pensionsanstaltens förslag meddela bestämmelser om de ytterligare stadganden i 38 § reglementet, som bör göras tillämpliga å lärare i kunskapsämnen och yrkeslärare.

Jag kan av principiella skäl icke biträda skolöverstyrelsens förslag, att den här avsedda pensionsregleringen skall givas retroaktiv verkan för vissa lärarkategorier. Syftet med förslaget torde vad rör folkskollärare i 19 lönegraden böra tillgodoses på så sätt, att de medgives att såsom tjänstår för pension och livränta helt tillgodoräkna tid före ikraftträdandet, varunder de innehaft extra ordinarie tjänst avsedd för undervisning på enhetsskolans högstadium. På statens pensionsanstalt ankommer att pröva om och i vad mån lärare, som underkastas SPA-reglementet, skall få räkna tjänstår på grund av tidigare anställning på högstadiet. I sistberörda fall förutsättes för tjänstårsberäkningens aktualiserande, att av pensionsanstalten föreskriven engångsavgift erlägges.

Ämneslärare vid icke statsunderstött kommunalt gymnasium.

I gemensam skrivelse den 27 november 1953 har styrelserna för svenska stadsförbundet och för svenska landskommunernas förbund gjort framställning om pensionsrätt enligt SPA-reglementet för ämneslärare vid icke statsunderstött kommunalt gymnasium. Statens pensionsanstalt har efter remiss avgivit utlåtande över framställningen.

För inrättande av kommunalt gymnasium, vilket enligt nuvarande ordning sker endast i förening med allmänt läroverk, fordras Kungl. Maj:ts medgivande. Dyligt gymnasium erhåller enligt praxis statsbidrag tidigast från och med läsåret näst efter det, varunder studentexamen för första gången avlagts vid gymnasiet. Statsbidraget — f. n. 15.000 kronor om året per ring och linje — utgår för förstnämnda och nästföljande läsår för endast en resp. två ringar samt för tid därefter för hel linje.

Närmaste ledningen av kommunalt gymnasium utövas i allmänhet av rektorn vid det allmänna läroverket, vilken av skolöverstyrelsen förordnas att för viss tid vara rektor jämväl vid det kommunala gymnasiet. Undervisningen utövas av lektorer till det antal, som skolöverstyrelsen bestämmer, samt i övrigt av extra lärare och timlärare. Vid varje kommunalt gymnasium finnes inrättade lika många ämneslärartjänster som vid statligt gym-

nasium av motsvarande storlek. Lektorstjänsterna, för vilka gäller samma behörighetskrav som för statlig lektorstjänst, tillsättes av skolöverstyrelsen genom förordnande tills vidare. Beträffande avlönings- och anställningsvillkoren för lärare i läroämnena vid kommunala gymnasier har utvecklingen gått mot en allt större överensstämmelse med de statliga förhållandena. För nämnda lärare tillämpas sålunda i stort samma villkor som för motsvarande lärare vid allmänt läroverk.

Enligt SPA-reglementet i dess nuvarande lydelse äger ämneslärare vid ett med allmänt läroverk förenat kommunalt gymnasium pensionsrätt enligt SPA-reglementet, varvid dock förutsättes att gymnasiet åtnjuter statsunderstöd. Pensionsrätt under sådana betingelser har funnits alltsedan reglementets ikraftträdande den 1 januari 1950. För tid, varunder statsbidrag ej utgår till gymnasiet, torde huvudmännen som regel garantera samma förmåner som om statligt pensionsreglemente varit tillämpligt; någon rätt att vid övergång på statligt reglemente få räkna sådan tid som tjänstår för pension föreligger däremot icke.

Styrelserna för svenska stadsförbundet och för svenska landskommunernas förbund framhåller, att utvecklingen på gymnasieorganisationens område de allra senaste åren synes tala för att man nu tager under omprövning, om pensioneringen av lärarna vid de kommunala gymnasierna icke skulle redan från tidpunkten för vederbörande gymnasiums inrättande kunna ordnas genom anslutning till statens pensionsanstalt. I anslutning härtill anför styrelserna bl. a. följande.

Gymnasieorganisationen är f. n. under utbyggnad samtidigt som den successivt förstätligas. Någon gräns för det antal gymnasier, som slutligen skall övertagas av staten, kan ej fixeras. Under denna utveckling har det kommunala gymnasiet blivit ett normalt förstadium till det statliga. I prop. 1952: 140 har föredragande departementschefen framhållit, att varje kommun, som får tillstånd att anknyta ett kommunalt gymnasium till en statlig realskola på orten, bör kunna räkna med att gymnasiet, om det på grund av lärjungefrekvensen kan anses klart behövt och gymnasiet icke företer påtagliga brister i fråga om lokalförhållanden eller dylikt, i sinom tid skall kunna erhålla statlig karaktär. De här avsedda gymnasierna ingår alltså som ett betydelsefullt led i den högre allmänna undervisningen. I och med att Kungl. Maj:t medgivit inrättande av ett kommunalt gymnasium förefaller dess utveckling bestämd. Vid sådant förhållande synes frånvaron av statsbidrag under de första åren av gymnasieverksamheten icke behöva med nödvändighet föranleda, att lärarna icke skall kunna anslutas till statens pensionsanstalt redan från och med gymnasiets tillkomst.

Styrelserna framhåller vidare, att ett medtagande i SPA-pensioneringen av här avsedda lärare vid de kommunala gymnasierna i och för sig icke — vare sig för staten eller för kommunerna — skulle medföra några ekonomiska konsekvenser av större räckvidd. Såvitt styrelserna kan bedöma finnes ingen som helst risk för att ett sådant medtagande skulle missbrukas

av kommunerna. Styrelserna anser detta framgå redan av att Kungl. Maj:ts medgivande fordras för inrättande av dylikt gymnasium. Styrelsernas hemställen grundas ej heller på ekonomiska utan på administrativa skäl. Den nuvarande ordningen, där under en kortare eller längre övergångstid en pensionering av något slag måste ordnas av kommunen, skapar nämligen en rad administrativa problem, som styrelserna finner önskvärt att eliminera.

Under hänvisning till det anförda hemställer styrelserna, att ämneslärare vid kommunalt gymnasium, som med stöd av Kungl. Maj:ts medgivande inrättats i förening med allmänt läroverk, måtte få åtnjuta pensionsrätt enligt SPA-reglementet, även om vederbörande gymnasium ej åtnjuter statsunderstöd.

Statens pensionsanstalt uttalar, att det ej synes tillfredsställande, att lärarna vid de kommunala gymnasierna behandlas olika i pensionshänseende allt efter som vederbörande gymnasium är statsunderstött eller icke. Denna företeelse är emellertid, efter vad pensionsanstalten vidare anför, förhållandevis allmän inom de skilda verksamhetsområden, som omfattas av SPA-pensioneringen. På grund härav kan det synas tveksamt, om gränsdragningen för SPA-området bör i särskilda fall ändras innan resultatet av 1951 års pensionsutredning föreligger.

Emellertid framhåller pensionsanstalten vidare, att lärarna vid de kommunala gymnasierna i regel vid jämförelsevis unga år erhåller pensionsrätt, antingen enligt SPA-reglementet eller, i händelse av övergång till statligt läroverk, enligt de allmänna pensionsreglementena. Med hänsyn härtill och även till att Kungl. Maj:t i särskild ordning pläгат medge statliga lektorer viss tjänstårsberäkning för anställningstid vid icke statsunderstött kommunalt gymnasium räknar pensionsanstalten med att en tillämpning av SPA-reglementet på lärarpersonal vid kommunalt gymnasium, som icke tilldelats statsbidrag, knappast skulle innebära ökade utgifter för statsverket. Med beaktande härav och då den ifrågasatta tillämpningen avser institutioner, som mer än de flesta står staten nära, har pensionsanstalten icke något att erinra mot bifall till framställningen.

Departementschefen. Såsom styrelserna för stadsförbundet och för landskommunernas förbund framhållit får utvecklingen av ett kommunalt gymnasium anses på visst sätt förutbestämd i och med att Kungl. Maj:t medgivit dess inrättande i förening med allmänt läroverk. Statsbidrag synes sålunda, där ej särskilda skäl annat föranleder, kunna påräknas redan från och med läsåret näst efter det, varunder studentexamen för första gången avlagts vid gymnasiet. Då möjligheterna att ansluta ämneslärarna till statens pensionsanstalt aktualiseras först i och med att gymnasiet tilldelas statsbidrag, har vederbörande huvudmän sett sig nödsakade att för tiden intill dess ordna en pensionering för dessa lärare i egen regi. Härav föranledes, efter vad som

uppgivits, vissa administrativa problem, som för huvudmännen helt naturligt ter sig särskilt besvärande med hänsyn till pensioneringens karaktär av övergångsanordning. En dylik pensionering medför även i vissa fall svårigheter att efter vederbörande lärares övergång till mera reguljär pensionering samordna de skilda pensionsförmånerna till skäliga totalförmåner. Ett rationellt ordnande av förevarande pensioneringsspörsmål, vilket enklast sker genom medgivande av SPA-anslutning utan iakttagande av nu stadgad förutsättning om statsbidrag, utgör därför ett påtagligt intresse, som berör icke bara kommunerna utan även staten.

Trots att jag sålunda finner skäl tala för att i förevarande fall medge anslutning till statens pensionsanstalt oberoende av om statsbidrag utgår, skulle jag likväl, med hänsyn till den ståndpunkt som intagits i frågan om direkt statsbidragsgivning till de kommunala gymnasierna, icke vilja medverka till en dylik utvidgning av SPA-pensioneringen, om den skulle innebära statsbidragsgivning i annan ordning. Emellertid kan, efter vad statens pensionsanstalt meddelat, en sådan omläggning av här avsedda lärares pensionering beräknas komma att ej medföra någon egentlig kostnadsökning för staten. Flertalet av lärarna är nämligen vid första tillträde av tjänst vid kommunalt gymnasium i sådan ålder eller har dessförinnan innehaft pensionsberättigande läraranställning under så lång tid, att de kan antagas hinna före pensionsåldern tjäna in för hel pension erforderligt antal tjänstår. Härtill kommer, att med tillämpning av nu gällande pensionsbestämmelser en efterhandsreglering kan ske genom att viss tjänstårsberäkning medges, varvid kostnaderna helt eller, vid tillämpning av SPA-reglementet, till viss del bestrides av statsmedel. Den egentliga innebörden av en SPA-anslutning för nu ifrågavarande lärare skulle således närmast vara att sänka inträdesåldern och därmed förlänga avgiftsbetalningstiden för lärargruppen som helhet tagen, mot att staten skulle åtaga sig att enligt SPA-reglementet svara för bl. a. riskskyddet för vederbörande lärare redan från den tidpunkt han börjar tjänstgöra vid gymnasiet.

Ur samordnings- och administrationssynpunkter synes, såsom av det föregående framgår, en utvidgning av SPA-pensioneringen till att omfatta här avsedda lärare vara väl motiverad. I enlighet med vad nyss anförts föreligger vidare icke ur statens synpunkt några hinder mot en dylik utvidgning med hänsyn till de ekonomiska verkningarna därav. Med beaktande härav är jag beredd att medverka till att ämneslärare vid kommunalt gymnasium får åtnjuta pensionsrätt enligt SPA-reglementet även under den tid, varunder statsbidrag ej utgår till gymnasiet. Då jag härvid avser endast de gymnasier, som med stöd av Kungl. Maj:ts medgivande inrättats i förening med allmänt läroverk, torde omfattningen av statens förpliktelser vid den föreslagna utvidgningen av pensioneringen kunna utan svårighet överblickas.

Jag förordar alltså, att sådana ändringar vidtages i bestämmelserna om

anslutning till statens pensionsanstalt av ämneslärare vid kommunalt gymnasium, att SPA-pensioneringen skall kunna avse även den tid, varunder direkt statsbidrag icke utgår, under förutsättning att gymnasiet med stöd av Kungl. Maj:ts medgivande inrättats i förening med allmänt läroverk.

IV. Pensionsklass för vissa SPA-reglementet underkastade befattningshavare.

Professorer vid handelshögskolan i Göteborg.

Enligt beslut vid 1953 års riksdag (prop. 215) må befattningarna vid handelshögskolan i Göteborg förenas med pensionsrätt enligt SPA-reglementet. Befattningarna tillhör grupp B, vilket innebär att huvudmannen har att göra särskild ansökan hos statens pensionsanstalt om befattningarnas förenande med pensionsrätt. I reglementet finnes ej angivet till vilka pensionsklasser befattningarna skall vara hänfödda, utan det ankommer på pensionsanstalten att bestämma pensionsklassen. Härvid må dock ifrågakomma endast pensionsklass inom nummerserien 1: 1—1: 40 samt, där Kungl. Maj:t ej annat förordnar, ej högre pensionsklass än 1: 34. På befattningshavarna vid handelshögskolan tillämpas vissa delar av statens allmänna avlöningsreglemente.

Statens pensionsanstalt har den 27 februari 1954 meddelat beslut om pensionsrätt för befattningarna vid högskolan och i anslutning därtill bestämt pensionsklass för dem. Härvid har de befattningar, som tillhör lönegrader å löneplan nr 1, av pensionsanstalten hänförs till den pensionsklass inom nummerserien 1: 1—1: 40, vars nummer överensstämmer med numret på slutlöneklassen inom lönegraden, medan för befattning såsom professor, vilken tillhör lönegrad Co 14, fastställts pensionsklass 1: 34.

Styrelsen för handelshögskolan i Göteborg har i skrivelse den 6 februari 1954 hemställt, att befattning såsom professor vid högskolan måtte hänföras till pensionsklass 2: 14.

Över högskolestyrelsens framställning har utlåtande avgivits av *statens pensionsanstalt*, som tillstyrkt bifall till densamma.

Departementschefen. Frågan vilken pensionsklass som bör gälla för befattning, beträffande vilken pensionsklass ej är angiven i 39 § SPA-reglementet, är i och för sig icke av natur att behöva underställas riksdagens prövning, utan det ankommer i princip på statens pensionsanstalt att besluta härom. Emellertid kan enligt 7 § 1 mom. reglementet befattning, vilken tillhör grupp B, hänföras endast till pensionsklass inom nummerserien 1: 1—1: 40. Vidare må enligt 7 § 2 mom. reglementet för befattning, beträffande vilken pensionsklass ej är angiven i 39 § reglementet, ej fastställas annan pensionsklass än inom nämnda nummerserie.

För att här avsedda och liknande befattningar skall kunna hänföras till pensionsklass inom nummerserien 2: 1—2: 21 förutsättes således vissa ändringar i SPA-reglementet. I första hand erfordras, att i 7 § 1 mom. intagna bestämmelser om pensionsklasser kompletteras på så sätt, att befattning, tillhörande grupp B, skall kunna hänföras till pensionsklass inom inte bara nummerserien 1: 1—1: 40 utan också nummerserien 2: 1—2: 21. Vidare påkallas viss ändring i 7 § 2 mom. i syfte att möjliggöra bestämning av pensionsklass inom sistnämnda nummerserie för befattning, beträffande vilken pensionsklass ej finnes angiven i 39 §.

Lönegradsplaceringen för befattning såsom professor vid handelshögskolan i Göteborg har fastställts av Kungl. Maj:t med stöd av riksdagens beslut. Enligt de grunder, som eljest tillämpas vid bestämning av pensionsklass, bör dylik befattning hänföras till pensionsklass inom nummerserien 2: 1—2: 21 med samma nummer som numret på den löneklass lönegraden omfattar. Tillämpning av pensionsklass inom nämnda nummerserie skulle kunna ifrågakomma även i vissa andra fall, där riksdagens hörande ej förutsättes för bestämning av den pensionsklass som skall gälla. Med beaktande härav anser jag mig böra förorda, att sådana ändringar vidtages i SPA-reglementet, som enligt det anförda påkallas för tillämpning av pensionsklass inom nummerserien 2: 1—2: 21 på befattning, vilken tillhör grupp B och (eller) beträffande vilken pensionsklass ej finnes angiven i 39 § reglementet.

Vissa överläkare.

Obligatorisk pensionsrätt enligt SPA-reglementet föreligger för av Kungl. Maj:t utnämnd överläkare vid sådant lasarett, sanatorium eller epidemisjukhus, varå lagen om vissa av landsting eller kommun drivna sjukhus äger tillämpning. I 39 § reglementet anges, att för sådan överläkare skall tillämpas pensionsklass 1: 34.

Mellan svenska landstingsförbundet och Sveriges läkarförbund har den 8 mars 1955 träffats överenskommelse rörande taxor för lasarettsläkare m. fl. vid mottagning i öppen sjukvård samt rörande anställnings- och avlöningsvillkor för i landstingets tjänst anställda läkare. Överenskommelsen innebär bl. a., att vissa överläkare (lasarett-, sanatorie- och epidemisjukhusläkare) skall från och med den 1 juli 1955 vara placerade i 37 lönegraden å den löneplan, som gäller för landstingens tjänstemän. Överenskommelsen i sistberörda del avser i första hand dem, som tillträder sådan läkaranställning efter utgången av juni 1955, men gäller under vissa förutsättningar även de nuvarande överläkarna.

I skrivelse den 9 mars 1955 meddelar *svenska landstingsförbundets styrelse*, att såsom villkor för överenskommelsen i berörda del gäller, att den

nya lönesättningen blir pensionsgrundande, och hemställer under åberopande härav, att de hos landstingen anställda lasarets-, sanatorie- och epidemisjukhusläkare, som från och med den 1 juli 1955 placeras i 37 lönegraden, måtte från samma tidpunkt hänföras till pensionsklass 1: 40.

Statens pensionsanstalt, som yttrat sig i ärendet, erinrar om att förenämnda hos landstingen anställda överläkare vid lasarett, sanatorier och epidemisjukhus i 39 § SPA-reglementet upptagits i en befattningshavargrupp, som även omfattar överläkare med motsvarande anställning hos vissa städer utanför landsting eller vid vårdanstalt av angivet slag, som är gemensam för landsting och stad utanför landsting. Enligt en till pensionsanstalten från landstingsförbundet inkommen skrivelse har förevarande framställning avsetts skola omfatta även överläkarna vid följande för landsting och stad utanför landsting gemensamma vårdanstalter, nämligen centrallasarettet i Gävle, Kolmårdssanatoriet och Orupssanatoriet. Även dessa läkare får således, efter vad pensionsanstalten framhåller, anses inbegripna under den i framställningen åberopade överenskommelsen. Ett tillmötesgående av framställningen skulle få till följd, att den för nämnda läkare hittills rådande enhetligheten i pensionshänseende komme att brytas. De i framställningen avsedda läkarna utgör emellertid flertalet av de till gruppen hörande läkarna. Med hänsyn härtill finner pensionsanstalten nämnda konsekvens icke skäligen böra hindra en anpassning av pensionsklassen efter de nya löneavtalen. Pensionsanstalten tillstyrker sålunda, att erforderlig ändring vidtages i SPA-reglementet för att ifrågavarande överläkarbefattningar må bli hänfödda till pensionsklass 1: 40, dock med den begränsningen, att den nya pensionsklassen skall avse endast de läkare, å vilka de nya avtalen kommer att tillämpas.

Departementschefen. Landstingsförbundet och läkarförbundet är, efter vad jag under hand inhämtat, ense om att ifrågavarande överenskommelse gäller icke blott överläkare, som innehar anställning vid av landsting ägd vårdanstalt, utan även överläkare vid länslasarettet i Gävle, Kolmårdssanatoriet och Orupssanatoriet. I likhet med statens pensionsanstalt finner jag med hänsyn till omständigheterna skäl kunna anföras för att den mellan förbunden överenskomna förhöjda löneställningen för nämnda överläkare skall kunna grunda rätt till förhöjd pension. Jag är alltså beredd att medverka till att ifrågavarande överläkare hänföres till pensionsklass 1: 40 med giltighet från och med den 1 juli 1955. Självfallet bör dock någon förbättring av pensionsförmånerna icke medgivas de överläkare, som väljer att kvarstå på äldre avlöningsvillkor.

För att ifrågavarande överläkare skall kunna hänföras till pensionsklass 1: 40 förutsättes en ändring i SPA-reglementet.

V. Tjänstårsberäkning för pension för vissa statens arbetare.

Enligt 12 § 1 mom. 1947 års tjänstepensionsreglemente för arbetare må såsom tjänstår tillgodoräknas sådan tid före pensioneringsperiodens utgång, under vilken arbetaren varit underkastad reglementet. Vid tjänstårsberäkningen skall dock avdrag göras för tid, räknad efter kalendervecka, under vilken arbetaren — av annan anledning än ledighet för offentligt uppdrag eller militärtjänstgöring — icke varit berättigad åtnjuta någon avlöning.

I skrivelse den 15 februari 1955 har *statens avtalsnämnd* anfört, att med hänsyn till vissa nya kollektivavtal en ändring av förenämnda författningsrum synes erforderlig. Avtalsnämnden har härom anfört i huvudsak följande.

Den 29 december 1954 träffades definitiv uppgörelse om nya kollektivavtal för tiden från och med den 1 januari 1955 till och med den 31 mars 1956 avseende vattenfallsstyrelsens cirka 3.600 byggnadsarbetare samt väg- och vattenbyggnadsstyrelsens cirka 440 hamn- och farledsarbetare.

De ifrågavarande nya avtalen saknar bestämmelser om sjukvårds- och sjuklöneförmåner. De enligt tidigare avtal gällande förmånerna vid sjukdom och olycksfall har helt avlösts och ersatts med — vad samtliga arbetare angår — ett lönetillägg om 12 öre per arbetad timme. Därjämte kan vissa förbättringar i övrigt till arbetarpartens fördel anses vara mera eller mindre influerade av avlösningsfrågan. Nettokostnadsökningen för de nya avtalen är obetydlig. Eftersom arbetet inom de berörda avtalsområdena huvudsakligen utföres på ackord, blir förtjänstutvecklingen under avtalstiden beroende av den allmänna konjunkturutvecklingen och arbetskraftsläget.

Statens pensionsanstalt framhåller i remissyttrande att ifrågavarande nya avtal, enligt vilka sjukavlöning ej utgår, på grund av bestämmelserna i 12 § 1 mom. 1947 års tjänstepensionsreglemente för arbetare kommer att få till följd, att vid tjänstårsberäkning för pension avdrag med avseende å tid för ledighet till följd av sjukdom kommer att ske även för sådan tid, för vilken arbetaren vid fortsatt giltighet av tidigare gällande avtal skulle ha ägt åtnjuta sjukavlöning. Det framgår ej, huruvida avtalsuppgörelserna i förevarande del föregåtts av några överväganden med hänsyn till förenämnda verkningar i pensionshänseende. Pensionsanstalten finner emellertid troligt, att dessa verkningar över huvud taget icke beaktats. Med hänsyn härtill synes det pensionsanstalten skäligt, att åtgärder vidtages för att i största möjliga mån återställa den tidigare föreliggande avdragsfriheten vid tjänstårsberäkning med avseende å sjukledighetstid.

Pensionsanstalten framhåller vidare, att utelämnandet i avtalen av bestämmelser om sjuklöneförmåner torde ha föranletts av ikraftträdandet av lagen om allmän sjukförsäkring, och anför i anslutning härtill följande.

Det skulle sålunda kunna ligga nära till hands att tänka sig ett hävande av de nya avtalens verkningar på pensionsområdet genom en föreskrift, enligt vilken sjukhjälp, som avses i nämnda lag och som utgår i form av sjukpenning, beträffande förevarande arbetargrupper finge i tjänstårsberäk-

ningsavseende likställas med avlöning. Detta torde emellertid kunna medföra avsevärd utvidgning av tidigare avdragsfrihet i nämnda avseende, vilket vore betänkligt såväl principiellt som med hänsyn till den mera begränsade avdragsfriheten för andra arbetargrupper. Frågan om ett eventuellt likställande av sjukpenning med avlöning synes vidare äga samband med frågan i vad mån tjänstepensionsförmån bör minskas för det fall den åtnjutes jämsides med dylik sjukhjälp.

Av det anförda följer enligt pensionsanstaltens mening, att den av avtalsnämnden väckta frågan är av sådan principiell innebörd och av sådan räckvidd, att densamma bör prövas i ett större sammanhang. Om i avvaktan härpå nyss angivna konsekvenser befinnes böra förebyggas, synes detta därför böra ske genom utfärdande av provisoriska bestämmelser. Sådana bestämmelser anser pensionsanstalten kunna givas den innebörden, att vid tjänstårsberäkning för kalendervecka med sjukledighet avdrag icke skall ske av den anledningen att arbetaren ej åtnjuter avlöning. Avdragsfriheten bör dock avse endast kalendervecka, under vilken arbetaren enligt äldre avtal och utan särskilt medgivande skulle ha ägt uppbära sjukavlöning. Om en sådan anordning genomföres, bör det ankomma på vederbörande myndighet att tillse, att i tjänstematrikeln för varje kalendervecka, varunder arbetare varit sjukledig utan lön, antecknas huruvida arbetaren enligt äldre avtal utan särskild prövning skulle ägt uppbära någon sjukavlöning.

Under hänvisning till det anförda föreslår pensionsanstalten, att bemyndigande inhämtas för Kungl. Maj:t att på framställning av vederbörande myndighet medge, att vid tillämpning av 1947 års tjänstepensionsreglemente för arbetare tjänstårsberäkning med avseende å tid för sjukledighet utan lön må ske enligt de grunder pensionsanstalten i det föregående angivit.

Statskontoret ansluter sig till vad pensionsanstalten i ärendet anført och föreslagit.

Departementschefen. Vid förhandlingar om nya kollektivavtal för statens arbetare, avsedda att tillämpas från och med den 1 januari 1955, har i allmänhet träffats uppgörelse om samordning av å ena sidan avtalsenligt utfästa sjuklöne- och sjukvårdsförmåner och å andra sidan motsvarande förmåner enligt den allmänna sjukförsäkringen m. m. Emellertid har, såsom framgår av statens avtalsnämnds skrivelse, beträffande vissa grupper av arbetare vid vattenfallsstyrelsen och väg- och vattenbyggnadsstyrelsen valts ett annat system, innebärande avlösning av förstnämnda förmåner emot ekonomisk gottgörelse i form av lönetillägg m. m.

Enligt 1947 års tjänstepensionsreglemente för arbetare gäller, att vid tjänstårsberäkning för tid, varunder arbetare är ledig till följd av sjukdom, avdrag skall göras i den mån arbetaren därunder icke uppburit avlöning. Vad rör de arbetare, som bibehållit sjukavlöning såsom komplement till sjukförsäkringens förmåner, innebär således sjukförsäkringen ej någon försämring av pensionsförmånerna enligt nämnda reglemente. För de här ifrå-

gavarande arbetare vid vattenfallsstyrelsen och väg- och vattenbyggnadsstyrelsen, vilka godtagit uppgörelse om avlösning av avtalsenliga sjukförmåner mot ekonomisk gottgörelse, får däremot sjukförsäkringens genomförande till följd ett upphörande av den tidigare föreliggande rätten att i viss omfattning såsom tjänstår för pension tillgodoräkna tid, varunder de varit lediga till följd av sjukdom.

Avtalsnämnden anser det påkallat med viss ändring i 1947 års tjänstepensionsreglemente för arbetare, så att ifrågavarande arbetare ej behöver vidkännas någon försämring av sina pensionsförmåner såsom en följd av att de numera ej äger rätt till sjukavlöning. Även statens pensionsanstalt och statskontoret finner det motiverat, att åtgärder vidtages i sådant syfte.

Även om betänkligheter ur principiella synpunkter kan anföras häremot, anser jag det rimligt med en anordning, enligt vilken ifrågavarande arbetare kan medgivas viss pensionsberäkning med avseende å sjukledighetstid, oberoende av att de enligt nu gällande kollektivavtal ej äger rätt till sjukavlöning. Härvid förutsättes, att en dylik anordning närmast får karaktären av ett provisorium i avbidan på 1951 års pensionsutrednings prövning av förevarande fråga.

Pensionsanstaltens av statskontoret biträdda förslag innebär rätt för dessa arbetare att räkna tjänstår i ungefär samma omfattning som om tidigare gällande kollektivavtal alltjämt varit tillämpligt. Emellertid har vid förhandlingar den 8 januari 1955 berörande övriga hos kommunikationsverken anställda arbetare träffats uppgörelse om viss förlängning av den tid, varunder sistnämnda arbetare äger uppbära avlöning vid sjukdom. Denna uppgörelse får, såsom av det föregående framgår, vissa verkningar i pensionshänseende till berörda arbetares fördel. Med beaktande härav och då arbetare, som godtager uppgörelse om avlösning av avtalsenliga sjukförmåner, synes böra med avseende å rätten till pensionsförmåner icke bli sämre ställda än övriga arbetare i den mån ej annat följer av uppgörelsen, förordar jag, att ifrågavarande arbetare vid vattenfallsstyrelsen samt väg- och vattenbyggnadsstyrelsen medgives att med avseende å ledighet till följd av sjukdom räkna tjänstår för pension i samma omfattning som skulle ha gällt, om vid varje tidpunkt gällande huvudavtal med allmänna bestämmelser för arbetare vid kommunikationsverken varit tillämpligt på dem. De bestämmelser, som påkallas vid ett genomförande av vad jag nu förordar, torde få meddelas vid sidan av 1947 års tjänstepensionsreglemente för arbetare.

Under hänvisning till det anförda förordar jag, att bemyndigande inhämtas för Kungl. Maj:t att medge här avsedda arbetare att i viss omfattning såsom tjänstår för pension tillgodoräkna tid, varunder de varit lediga till följd av sjukdom.

VI. Reglering av f. d. borgmästaren i Söderköping A. E. Öster tillkommande pensionsförmåner.

Genom brev den 22 november 1946 förordnade Kungl. Maj:t med stöd av 2 § lagen den 17 juni 1932 (nr 263) om stads och landsbygds förenande i judiciellt avseende, att rådhusrätten i Söderköping skulle upphöra från och med den 1 januari 1947 och staden från och med samma dag i judiciellt avseende förenas med Hammarkinds, Stegeborgs och Skärkinds domsaga.

Förutvarande borgmästaren i Söderköping Anders Emanuel Öster, född den 19 oktober 1888, var enligt fastställd arbetsordning och lönestat för stadens rådhusrätt och magistrat skyldig att avgå med pension först efter fyllda 70 år. Hans tjänst indrogs emellertid vid rådhusrättens upphörande. Den enligt bestämmelse i nyssnämnda lagrum på grund därav för statsverket inträdda skyldigheten att övertaga stadens förpliktelser gentemot Öster skulle enligt beslut vid 1946 års riksdag (prop. 344, Rskr 495) fullgöras på så sätt, att från och med den 1 januari 1947 skulle dels, intill dess han uppnådde 70 års ålder, från allmänna indragningsstaten till honom utbetalas årlig ersättning med 8.990 kronor jämte dyrtids- och kristillägg å ett belopp av 9.060 kronor enligt de för befattningshavare i statens tjänst stadgade grunderna, dels ock för bevarande av en hos Sveriges kommunalanställdas pensionskassa tecknad pensionsförsäkring för Öster och hans familj från allmänna indragningsstaten till kassan årligen, intill dess han uppnådde 70 års ålder eller skyldighet att erlægga pensionsavgift för honom eljest bortföлле, erläggas dylik avgift med 2.364 kronor 44 öre.

Öster har i en den 20 januari 1955 dagtecknad skrift gjort framställning i syfte att bli med avseende å rätt till tjänste- och familjepension jämställd med förste kanslissekreterare. Till stöd härför har Öster åberopat, att lönesättningen för borgmästartjänsten vid hans tillträde av densamma avvägs efter förebild från vad som då gällde beträffande tjänst som förste kanslissekreterare.

Statskontoret, som avgivit yttrande i ärendet, har meddelat, att ämbetsverket i samband med inleverering av pensionsavgifter till Sveriges kommunalanställdas pensionskassa uppmärksammat, att pensionsåldern för pension från kassan för Östers del är 67 år. Det torde därför enligt statskontoret kunna ifrågasättas, om icke Öster för att erhålla pension skulle ha varit skyldig avgå vid nämnda ålder. I vart fall läser Öster, därest han kvarstått i tjänst vid det kommunala normalpensionsreglementets ikraftträdande för Söderköpings stads befattningshavare, vid övergången på detta reglemente ha erhållit en pensionsålder av 67 år.

Vad härefter angår frågan om omreglering av Östers pensionsförmåner har statskontoret anfört i huvudsak följande.

Vid tidpunkten för statsverkets övertagande av Söderköpings stads förpliktelser i löne- och pensionshänseende gentemot Öster förefanns, i vad avsåg

pension, icke någon rätt till andra förmåner än dem som följde av pensionsförsäkringen i förenämnda pensionskassa. Att, såsom Öster ifrågasatt, tillerkänna honom pensionsrätt enligt statliga grunder i den lönegrad, enligt vilken hans löneförmåner ursprungligen bestämts, lär icke ifrågakomma. Enligt vad statskontoret under hand inhämtat har staden emellertid numera tillerkänt f. d. befattningshavare, som avgått med pension från pensionskassan före den 1 januari 1948, rörligt tillägg med i allmänhet 53 procent eller samma tillägg, som utgår å lön från staden eller å pension enligt normalpensionsreglementet. Vissa andra justeringar av de äldre pensionerna har jämväl vidtagits. En utredning av frågan huruvida för Östers del, därest han avgått med pension från staden före den 1 januari 1948, kunnat ifrågakomma någon ändring i förmånlig riktning av honom tillförsäkrade grundförmåner kan dock, enligt vad som uppgivits, svårligen göras. Däremot skulle med all säkerhet rörligt tillägg med f. n. 53 procent ha utbetalats å pensionen från kassan. Statskontoret finner det fördenskull skäligt, att staten tillerkänner Öster rörligt tillägg å honom tillkommande pensionsförmåner. Såsom förutsättning härför bör dock gälla, att överensstämmelse åvägabringas mellan tidpunkten för Östers frånträdande av lön och tidpunkten för hans tillträdande av pension. I betraktande av det anförda anser statskontoret, att Öster för åtnjutande av rörligt tillägg å pensionen från pensionskassan skall vara skyldig frånträda sin lön med utgången av oktober månad 1955, varunder han uppnår 67 års ålder. Staten torde samtidigt böra utfästa sig att efter Östers frånfälle utbetala rörligt tillägg å den familjepension, som kan komma att utgå från pensionskassan till hans eventuella efterlevande.

Departementschefen. Stadsfullmäktiges i Söderköpings stad ställningstagande till frågan om dyrtidstillägg å äldre pensioner synes mig innebära, att stadsfullmäktige skulle, om staten icke övertagit stadens förpliktelser gentemot Öster, ha tillerkänt även honom rätt till sådant tillägg å den egenpension, till vilken han äger rätt på grund av pensionsförsäkringen hos Sveriges kommunalanställdas pensionskassa. På grund härav och med hänsyn till penningvärdets fall framstår det icke längre såsom skäligt, att hans egenpension icke är dyrtidsreglerad. Enahanda skäl talar för att dyrtidsreglering sker även av den familjepension, som kan komma att utgå på grund av nämnda pensionsförsäkring. Någon annan förbättring av Östers pensionsförmåner än i form av dyrtidskompensation anser jag icke böra komma i fråga. Jag förordar alltså, att förslag om dyrtidsreglering av Östers pensionsförmåner underställes riksdagen.

Såsom förutsättning för en sådan reglering bör emellertid gälla, att överensstämmelse åvägabringas mellan tidpunkten för pensionsrättens aktualiserande och den tidpunkt, intill vilken öster äger åtnjuta ersättning för mistad lön. I detta hänseende förordar statskontoret, att Öster för åtnjutande av dyrtidskompensation skall vara skyldig frånträda berörda ersättning redan vid fyllda 67 år. Otivelaktigt kan viss motivering anföras för en reglering i enlighet med statskontorets förslag. Jag anser emellertid övervägande skäl tala för att Öster icke frånhändes den rätt till ersättning för mistad lön intill 70 års ålder, som föreligger enligt beslut vid 1946 års riksdag. I överensstäm-

melse härmed förordar jag, att såsom villkor för den föreslagna regleringen av pensionsförmånerna skall gälla, att Öster på statsverket överlåter honom från Sveriges kommunalanställdas pensionskassa för tid intill 70 års ålder tillkommande egenpension.

Den avsedda dyrtidskompensationen å egenpension och familjepension bör bestridas från allmänna indragningsstaten samt utgå såsom rörligt tillägg enligt grunder, som vid varje tidpunkt gäller beträffande statliga tjänste- resp. familjepensioner. Rätten till sådant tillägg förutsättes skola aktualiseras såvitt avser egenpensionen först vid 70 års ålder och såvitt rör familjepensionen vid den tidpunkt den börjar utgå.

Öster har i skrivelse den 8 mars 1955 förklarat sig acceptera detta förslag.

Hemställan.

I överensstämmelse med vad i det föregående under I—III anförts har inom civildepartementet upprättats förslag till kungörelser om ändringar i 1947 års allmänna tjänste- och familjepensionsreglementen, förordningen den 1 juni 1951 (nr 335) om ändrade bestämmelser rörande avgångsåldern för civila statstjänstemän, m. m., 1947 års tjänste- och familjepensionsreglementen för de högre kommunala skolorna, 1947 års tjänste- och familjepensionsreglementen för folkskolan samt 1947 års tjänste- och familjepensionsreglementen för arbetare. Förslagen torde böra underställas riksdagen för godkännande. Kungörelserna synes böra träda i kraft den 1 juli 1955, där ej annat särskilt anges i vederbörande förslag. Kungl. Maj:t torde böra bemyndigas att med tillämpning från samma tidpunkt vidtaga vissa ändringar av liknande innebörd i 1951 års tjänste- och familjepensionsreglementen för präster och SPA-reglementet ävensom de ändringar i sistnämnda reglemente, som påkallas med hänsyn till vad i det föregående under III och IV förordats beträffande vissa lärare, professorer och överläkare. Det torde vidare få ankomma på Kungl. Maj:t att vidtaga vissa ändringar i kungörelsen den 30 juni 1947 (nr 695) angående utsträckt tillämpning av 1947 års tjänste- och familjepensionsreglementen för folkskolan ävensom att meddela erforderliga övergångs- och tillämpningsbestämmelser.

Under återopande av vad jag i det föregående i skilda hänseenden anförts och förordat hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

- I. godkänna förenämnda förslag till
 - 1) kungörelse om ändring i 1947 års allmänna tjänstepensionsreglemente den 30 juni 1947 (nr 416),
 - 2) kungörelse om ändring i 1947 års allmänna familjepensionsreglemente den 30 juni 1947 (nr 417),
 - 3) förordning om ändrad lydelse av 2 § 1, 2 och 6 mom.

förordningen den 1 juni 1951 (nr 335) om ändrade bestämmelser rörande avgångsåldern för civila statstjänstemän, m. m.,

4) kungörelse om ändring i 1947 års tjänstepensionsreglemente för de högre kommunala skolorna den 30 juni 1947 (nr 418),

5) kungörelse om ändring i 1947 års familjepensionsreglemente för de högre kommunala skolorna den 30 juni 1947 (nr 419),

6) kungörelse om ändring i 1947 års tjänstepensionsreglemente för folkskolan den 30 juni 1947 (nr 420),

7) kungörelse om ändrad lydelse av 10 § och 14 § 1 mom. 1947 års familjepensionsreglemente för folkskolan den 30 juni 1947 (nr 421),

8) kungörelse om ändring i 1947 års tjänstepensionsreglemente för arbetare den 30 juni 1947 (nr 422) samt

9) kungörelse om ändrad lydelse av 13 § 1 mom. 1947 års familjepensionsreglemente för arbetare den 30 juni 1947 (nr 423),

II. bemyndiga Kungl. Maj:t att i huvudsaklig överensstämmelse med det anförda vidtagna ändringar i 1951 års tjänste- och familjepensionsreglementen för präster samt i SPA-reglementet och kungörelsen den 30 juni 1947 angående utsträckt tillämpning av 1947 års tjänste- och familjepensionsreglementen för folkskolan,

III. bemyndiga Kungl. Maj:t att i enlighet med vad i det föregående anförts meddela särskilda bestämmelser om beräkning av tjänstår för pension för vissa statens arbetare,

IV. bemyndiga Kungl. Maj:t att utfärda de övergångsbestämmelser, som må finnas erforderliga vid genomförandet av de under I—III angivna förslagen, samt

V. medge, att till f. d. borgmästaren i Söderköping Anders Emanuel Öster och hans efterlevande må å egenpension resp. familjepension på grund av pensionsförsäkring hos Sveriges kommunalanställdas pensionskassa fr. o. m. den 19 oktober 1958 resp. den dag sistnämnda pension börjar utgå från allmänna indragningsstaten utbetalas rörligt tillägg enligt de grunder, som vid varje tidpunkt gäller beträffande statliga tjänste- resp. familjepensioner, dock under förutsättning att Öster på statsverket överlåter honom för tid intill förstnämnda dag tillkommande egenpension.

Med bifall till denna av statsrådets övriga ledamöter

biträdda hemställen förordnar Hans Maj:t Konungen, att proposition av den lydelse, bilaga till detta protokoll utvisar, skall avlåtas till riksdagen.

Ur protokollet:

Jan-Chr. Montelius

Innehållsförteckning

Författningsförslag	3
I. Redaktionella ändringar	13
II. Reglering av sammanträffande förmåner i vissa fall	13
III. Pensionsreglering för viss lärarpersonal	16
Extra ordinarie lärare vid de högre kommunala skolorna m. fl.	16
Lärare på enhetsskolans högstadium	19
Ämneslärare vid icke statsunderstött kommunalt gymnasium	26
IV. Pensionsklass för vissa SPA-reglementet underkastade befattningshavare	30
Professorer vid handelshögskolan i Göteborg	30
Vissa överläkare	31
V. Tjänstårsberäkning för pension för vissa statens arbetare	33
VI. Reglering av f. d. borgmästaren i Söderköping A. E. Öster tillkommande pensionsförmåner	36
Hemställen	38